

Bijlage Aanpak monitoring en evaluatie van de voortgang op doelen van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid & Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap

Inleiding

In de beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap van 17 juni 2022¹ is de Kamer geïnformeerd over de ambitie om het stelsel voor hoger onderwijs en wetenschap verder te versterken. In deze beleidsbrief is de ambitie uiteengezet in drie hoofddoelen:

1. Een gezond en sterk fundament;
2. Ruimte geven aan divers talent; en
3. Het vergroten van de maatschappelijke impact.

Met het oog op de realisatie van deze ambities is in 2022 een Bestuursakkoord gesloten met het hoger onderwijs en de wetenschap.² Dit akkoord bevat een aantal indicatoren ten aanzien van deze ambities voor het hoger onderwijs en de wetenschap. Deze indicatoren zijn in deze bijlage nader uitgewerkt.

Verder licht deze bijlage toe op welke wijze de voortgang, gerelateerd aan het onderzoeks- en wetenschapsbeleid, zal worden gemonitord en geëvalueerd. Dit gebeurt aan de hand van:

- jaarlijkse indicatoren voor de rijksbegroting en het departementale jaarverslag en
- een raamwerk voor monitoring en evaluatie met als doel meer inzicht te krijgen in de effecten van beleid. Dit raamwerk wordt in deze bijlage aangeduid met de term *Beleidsvaluatie Agenda*.

Jaarlijkse indicatoren voor rijksbegroting en jaarverslag

Om de voortgang op het bereiken van de drie hoofddoelen goed te kunnen volgen, wordt aan de hand van acht beleidsindicatoren jaarlijks gerapporteerd in de rijksbegroting en in het departementale jaarverslag. Verder wordt hiervoor de website OCW in Cijfers gebruikt.³ De indicatoren geven op hoofdlijnen inzicht in de voortgang van de belangrijkste beleidseffecten, in de werking en directe resultaten die voortvloeien uit het gevoerde beleid en in de daadwerkelijke trend in resultaten. In de brief 'Voortgang aanpassing niet-financiële informatie in begroting OCW 2024 en later' van 8 juni 2023 is uw Kamer geïnformeerd over deze indicatoren. Deze maken ook deel uit van de set beleidsindicatoren van de Strategische Evaluatie Agenda.

Beleidsvaluatie Agenda Onderzoeks- en Wetenschapsbeleid

De Beleidsvaluatie Agenda is lager in abstractieniveau dan de Strategische Evaluatie Agenda (SEA) van het departement⁴, maar sluit hier wel op aan. De drie thema's 'gezond en sterk fundament', 'ruimte voor divers talent' en 'vergroten maatschappelijk impact' zijn in de OCW-brede SEA geplaatst onder de hoofdthema's 'Een sterke basis en hoge kwaliteit' en 'Sociale veiligheid en gelijke behandeling'. In de bijbehorende tekst is dit toegelicht.

De Beleidsvaluatie Agenda heeft als doel om ten aanzien van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid meer inzicht te krijgen in de gehele beleidscyclus en deze op een meer strategische manier bij te sturen en te verbeteren. In lijn met de richtlijnen en de handreiking SEA van het Ministerie van Financiën, is deze Beleidsvaluatie Agenda gebaseerd op een beleidstheorie of doelenboom, een overzicht van de belangrijkste effecten en een korte toelichting van de inzichtbehoeften per beleidseffect.⁵

De Agenda zelf bestaat uit:

¹ Beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap. 17 juni 2021. Kamerstuk. 33 080 266.

² [Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

³ <https://www.ocwincijfers.nl/>

⁴ De SEA is onderdeel van de begrotingscyclus en wordt jaarlijks bij de begroting toegevoegd in Bijlage 5. Zie voor SEA 2023: [pdf \(overheid.nl\)](#)

⁵ Dit is in lijn met de richtlijnen en de handreiking SEA van het Ministerie van Financiën Kamerbrief 'Vierde voortgangsrapportage operatie Inzicht in Kwaliteit' 10 maart 2021. Ministerie van Financiën en Handreiking SEA, opgesteld door het Ministerie van Financiën, juli 2022.

- Een set beleidsindicatoren;
- Een passende agendering van beleidsevaluaties en -onderzoek; en
- Syntheseonderzoeken en periodieke rapportages.

De Beleidsevaluatie Agenda loopt mee in de reguliere begrotingscyclus en wordt elk jaar waar nodig bijgewerkt en aangevuld. De Beleidsevaluatie Agenda is opgesteld voor zowel het onderzoeks- en wetenschapsbeleid, als voor het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (hierna: het Fonds). Dit Fonds geeft een significante impuls aan het onderzoeks- en wetenschapsbeleid. Om deze reden is er voor het Fonds een aparte Beleidsevaluatie Agenda opgesteld. Hierbij is specifieke aandacht voor de mate waarin de tijdelijke impulsen uit het Fonds ook structurele effecten voor het stelsel bewerkstelligen. De twee agenda's worden samen met de beleidstheorie en inzichtbehoefte in deze bijlage nader toegelicht.

Leeswijzer

In deze bijlage is het vorenstaande uitgewerkt aan de hand van de volgende paragrafen:

1. Doelenboom;
2. Evaluatiekalender;
3. Beleidsindicatoren; en
4. Indicatoren Bestuursakkoord.

Paragrafen 1 tot en met 3 hebben betrekking op het onderzoeks- en wetenschapsbeleid en het Fonds. Paragraaf 4 betreft het Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap. Dit bestuursakkoord heeft zowel betrekking op het hoger onderwijs als op onderzoek en wetenschap. De indicatoren van het dit bestuursakkoord hebben daarom een bredere scope en hebben ook betrekking op het hoger onderwijs.

1. Doelenboom

1.1 Realiseren van de drie hoofddoelen

De doelenboom is een belangrijk hulpmiddel bij het monitoren en evalueren van de voortgang van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid. De doelenboom toont de instrumenten en activiteiten van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid (middelen en activiteiten), de directe resultaten die op korte termijn hieruit worden verwacht (prestaties) en de beoogde middel- en lange termijn effecten. Deze effecten zijn ondergebracht in beleidsthema's en de drie hoofddambities van het beleid (beoogde impact). Op deze manier geeft de doelenboom dus inzicht in de mechanismen die in werking worden brengen om het onderzoeks- en wetenschapsstelsel verder te versterken en te verduurzamen, om zo bij te dragen aan het oplossen van de grote wetenschappelijke en maatschappelijke uitdagingen. De doelenboom voor het onderzoeks- en wetenschapsbeleid is weergegeven in 1.2 Doelenbomen. Daar staat ook een aparte doelenboom voor het Fonds. Deze is opgesteld om de beoogde werking van dit belangrijke Fonds inzichtelijk te maken.

De aannames en werking van het beleid kunnen het beste worden geïllustreerd aan de hand van de *dominante* impactpaden die van rechts naar links in de doelenboom lopen. Hiermee wordt duidelijk hoe de onderliggende mechanismen werken. De illustratie is op beide doelenbomen van toepassing. Met het oog op de leesbaarheid worden niet alle dominante impactpaden uit beide doelenbomen toegelicht.

Doel 1: Versterken van het fundament

Voor het versterken van het fundament zijn de volgende effecten relevant:

1. Meer ruimte voor excellent onderzoek (ongebonden en thematisch);
2. Meer profilering, samenwerking en gezonde concurrentie; en
3. Verbetering toegang tot onderzoeksfaciliteiten.

Deze drie effecten dienen allemaal bij te dragen aan de beoogde impact om het fundament van onderzoek en wetenschap te versterken. Voor het bereiken van de beoogde impact, volgen paar voorbeelden aan de hand van enkele dominante paden. Eén van de dominante impactpaden naar deze impact loopt via het vergroten van de ruimte van onderzoekers voor het verrichten van

excellent onderzoek (ongebonden en thematisch). Dit wordt gerealiseerd door onder andere te investeren in onderzoek en onderzoekstijd en te zorgen dat er werkkapitaal voor onderzoekers is (starters- en stimuleringsbeurzen). Ook zal sterkere internationale samenwerking (incl. verhoogde deelname aan Europese programma's) helpen de ruimte voor excellent onderzoek te vergroten en daarmee bij te dragen aan het versterken van het fundament.

Een ander dominant pad naar de beoogde impact betreft het bevorderen van samenwerking tussen kennisinstellingen zodat zij krachten bundelen en schaalvoordelen bereiken. Tegelijkertijd houden profilering en gezonde concurrentie deze instellingen scherp en bevorderen zij instellingen dat zij een hoge(re) kwaliteit van hun onderzoek nastreven met het oog op het verwerven van financiële middelen en het binden van talentvolle onderzoekers. Belangrijk hiervoor zijn de sectorplannen waarin onder meer afspraken over samenwerking worden gemaakt.

Tot slot dragen de ontwikkeling en resultaten van de onderzoeksinfrastructuren bij aan een betere toegang van deze faciliteiten voor onderzoekers en ook dat draagt dan weer bij aan het versterken van het fundament.

Deze drie effecten komen alleen tot stand wanneer vanuit de financieringsrol de noodzakelijke middelen beschikbaar worden gesteld voor bijvoorbeeld de sectorplannen en de starters- en stimuleringsbeurzen, maar ook met het oppakken van de regisseursrol door bijvoorbeeld te stimuleren dat sectorplannen worden opgesteld.

Doel 2: Ruimte geven aan divers talent

Voor het ruimte geven aan divers talent zijn de volgende vier effecten relevant:

4. Lagere werkdruk;
5. Meer diversiteit;
6. Verbeterde sociale veiligheid; en
7. Breder Erkennen & Waarderen (E&W).

Voor het bereiken van dit beoogde impact bestaan ook enkele dominante paden. Enkele effecten kunnen een bijzondere bijdrage leveren aan het welzijn van onderzoekers en hen uitdagen hun diverse talenten te gebruiken. Een belangrijk pad richt zich op het verlagen van de werkdruk. Een lagere werkdruk draagt uiteindelijk eraan bij dat talent de ruimte krijgt zich te ontwikkelen en behouden wordt voor de wetenschap. Een lagere werkdruk wordt gerealiseerd door (financieel) te investeren in onderzoek en onderzoekstijd (o.a. via de Open Competitie) en door voldoende werkkapitaal ter beschikking te stellen aan onderzoekers (o.a. met starters- en stimuleringsbeurzen).

Meer diversiteit brengt een grotere variatie aan perspectieven in de wetenschap. Daarmee ontstaat ruimte aan divers talent in de wetenschap (en dat komt uiteindelijk ook de wetenschappelijke kwaliteit ten goede). Een prestatie in dit belangrijke pad is het inzetten van de stimuleringsrol in het wetenschapsstelsel bijvoorbeeld bij kennisinstellingen – waar nodig – voor verbetering van de diversiteit (denk aan het Nationaal actieplan voor meer diversiteit en inclusie in wetenschappelijk onderwijs en onderzoek). Een soortgelijk mechanisme geldt voor sociale veiligheid. Een sociaal veilige omgeving van onderzoekers kan ook versterkt worden (o.a. Programma sociale veiligheid). Dit betekent dat elke onderzoeker, ongeacht haar of zijn achtergrond, in staat moet zijn wetenschappelijke talenten ten volle te benutten.

Tot slot is het op het effectenniveau van belang dat er meer loopbaandifferentiatie mogelijk is en onderzoekers beter erkend en gewaardeerd worden voor uiteenlopende werkzaamheden. Dit pad verloopt via de stimuleringsrol, bijvoorbeeld gericht op de versterking van erkennen en waarderen (o.a. via het financieren en faciliteren van het Programma Erkennen en Waarderen). Deze ontwikkeling is een modernisering in het breder erkennen en waarderen van wetenschappers in relatie tot hun onderwijs-, onderzoek- en managementtaken.

Ook voor deze ambitie geldt dat de rollen zoals genoemd aan de linkerkant in de doelenboom alle bijdragen, waarbij financiering een prominente rol vervult om de werkdruk te verlagen. Maar ook de andere middelen en activiteiten zijn relevant, zoals de eerder genoemde stimuleringsrol.

Doel 3: Vergroten van de maatschappelijke impact

Voor het vergroten van de maatschappelijke impact zijn de volgende effecten relevant:

8. Meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek;
9. Meer open science; en
10. Betere afweging tussen kansen en risico's op het gebied van kennisveiligheid.

Ook voor het bereiken van dit beoogde impact bestaan enkele dominante paden (zoals eerder gezegd worden niet alle mogelijke impactpaden beschreven). Het is bijvoorbeeld belangrijk om te zorgen dat de impact van kennis uit wetenschappelijk onderzoek wordt vergroot. De prestaties die hier de grootste bijdrage aan kunnen leveren, betreffen onder andere programma's om de impact te versterken (o.a. Faculty of Impact, Nationaal Groeifonds-projecten, Nationale Wetenschapsagenda), versterking van het praktijkgericht onderzoek en versterking van wetenschapscommunicatie (o.a. via het Nationaal Expertisecentrum voor Wetenschap en Samenleving (NEWS)). Een mechanisme dat hier haar werk moet doen, is dat wetenschapscommunicatie de maatschappelijke acceptatie van en steun voor wetenschappelijk onderzoek kan vergroten. Wetenschapscommunicatie is een typisch onderwerp waar sterke samenwerking met het veld gewenst is. Het voorbeeld hiervan is de ondersteuning van een handreiking van de KNAW om wetenschappers te helpen bij wetenschapscommunicatie. Dat zal de maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek doen toenemen.

Het is ook belangrijk dat het praktijkgericht onderzoek versterkt wordt. Het gaat in het onderzoeks- en wetenschapsbeleid immers ook om praktijkonderzoek dat gericht is op maatschappelijke benutting van onderzoek en dat bovendien een belangrijke regionale functie heeft. Dit is essentieel in het belangrijke pad om maatschappelijke impact van onderzoek te vergroten.

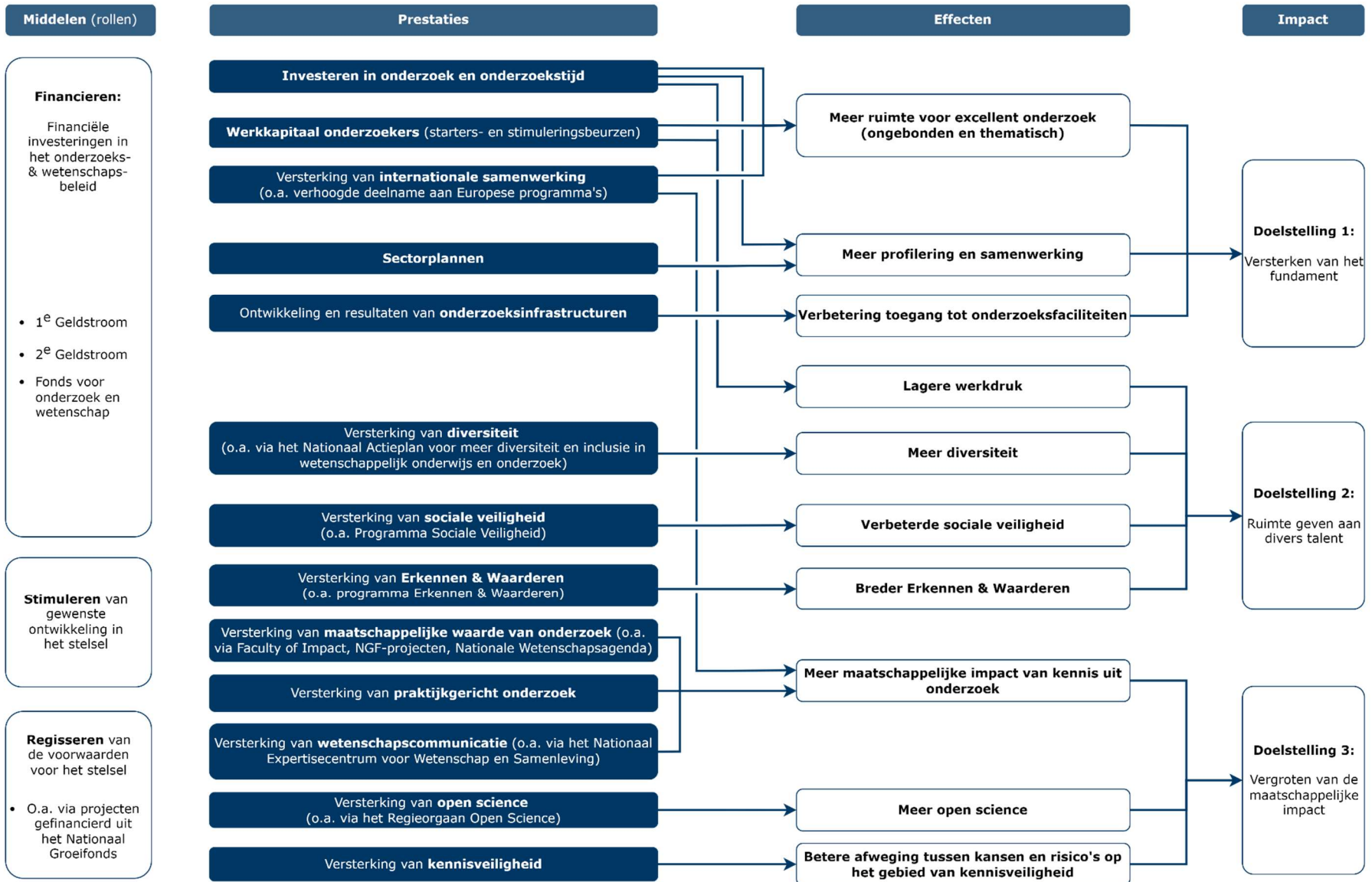
Open science – een ander belangrijk pad in deze doelenboom – vereenvoudigt onder andere de verspreiding en het gebruik van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek. Dat zal resulteren in een grotere maatschappelijke impact. Een onderdeel in dit belangrijke pad is het convenant van het Regieorgaan Open Science. Hierin spreken alle partijen af dat zij, bovenop de open science-inspanningen die zij al leveren, ook op landelijk niveau gaan samenwerken om de transitie naar open science te versnellen. Hier komt de regisseursrol naar voren door partijen in het wetenschapsstelsel te betrekken bij afspraken gericht op een gewenste transitie in de wetenschap.

Daar staat tegenover dat geopolitieke ontwikkelingen leiden tot grotere risico's op het gebied van kennisveiligheid (bijvoorbeeld het weglekken van gevoelige kennis). Deze moeten afgewogen worden tegen de kansen, hetgeen invloed kan hebben op de maatschappelijke impact. Hier wordt het uitgangspunt gehanteerd dat wetenschappelijk onderzoek open is waar het kan en gesloten waar het moet. Kennisveiligheid draagt hier als een randvoorwaarde aan bij. Kennisveiligheid wordt onder andere via een bijdrage aan het Rijksbreed Loket Kennisveiligheid gestimuleerd.

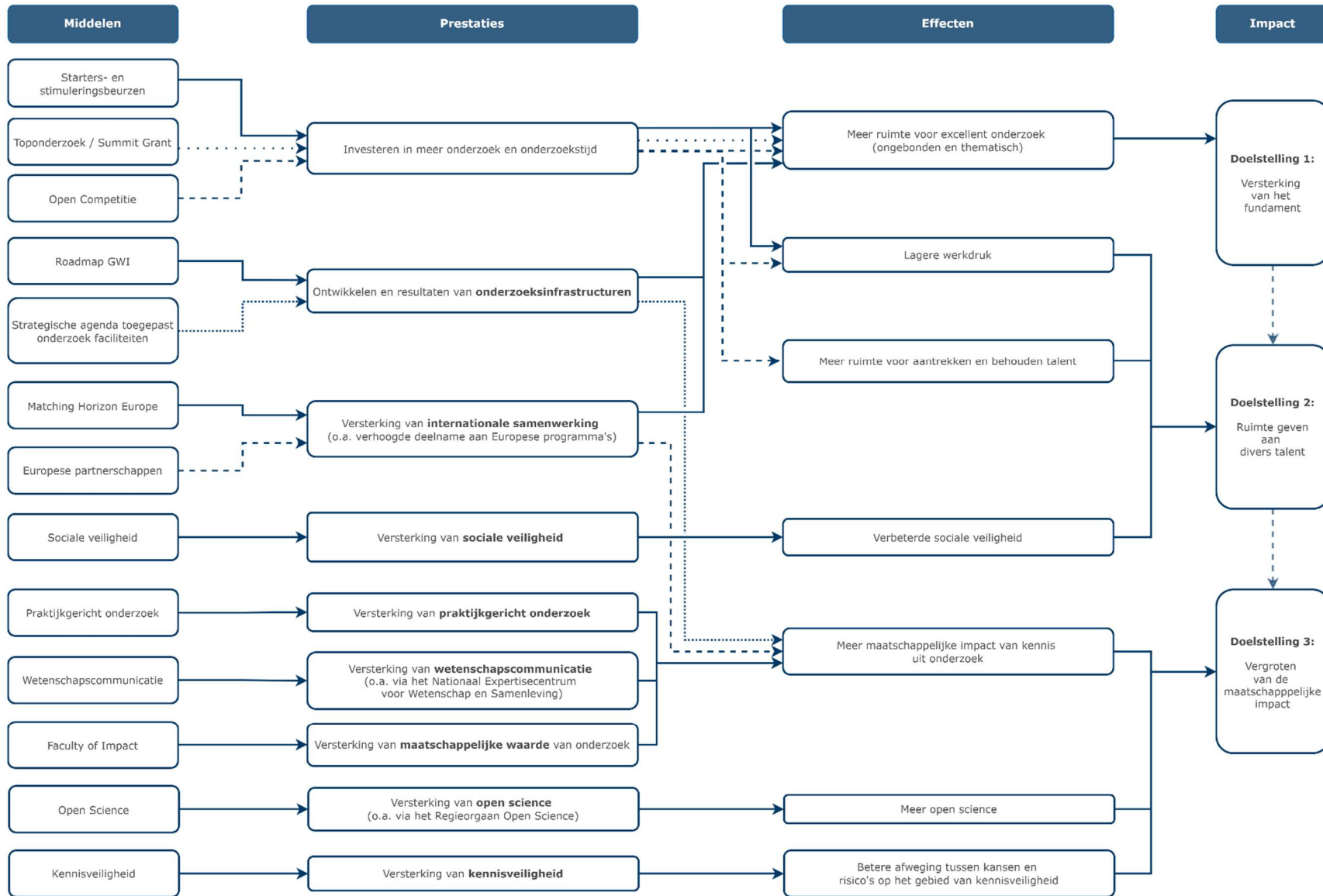
1.2 Doelenbomen

Hieronder zijn de doelenbomen van het Onderzoeks- en wetenschapsbeleid en het Fonds weergegeven. De doelenbomen tonen de dominante impactpaden, zoals hierboven beschreven, op basis van de huidige inzichten en veronderstellingen. Deze impactpaden zijn niet de enige (mogelijke) impactpaden. Voor de leesbaarheid van de doelenbomen is gekozen om enkel de dominante impactpaden te tonen. Wanneer meerdere impactpaden via dezelfde onderdelen verlopen is onderscheid aangebracht door middel van verschillende pijlen; alle pijlen hebben dezelfde status als direct impactpad. In de Beleidsevaluatie Agenda zullen deze veronderstelde huidige impactpaden aan de hand van toekomstige evaluaties en op basis van indicatoren getoetst worden.

Doelenboom: Onderzoeks- en wetenschapsbeleid

Doelenboom: Fonds voor Onderzoek en Wetenschap

2. Evaluatiekalender

De Beleidsevaluatie Agenda heeft als belangrijkste doel om goed inzicht te krijgen in de werking en effecten van het beleid. In lijn met de richtlijn en handreiking SEA van het ministerie van Financiën is bij het opstellen van deze Beleidsevaluatie Agenda per beleidsthema 'inzichtbehoeften' vastgesteld.⁶ Voor de drie hoofddoelen i.e. de belangrijkste beleidsthema's van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid en het Fonds zijn hieronder de bijbehorende inzichtbehoeften in een schema weergegeven. Deze inzichtbehoeften zijn aan de hand van de doelenboom geïdentificeerd en vormen de basis voor de formulering van beleidsindicatoren (zie later) en de evaluatieagendering voor het onderzoeks- en wetenschapsbeleid.

2.1 Onderzoeks- en wetenschapsbeleid

Inzichtbehoeften

Tabel 1 Inzichtbehoeften per hoofddoelstelling van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid

#	Doelstelling	Inzichtbehoeften
1	Versterking van het fundament	In hoeverre heeft het gevoerde beleid bijgedragen aan: <ul style="list-style-type: none">• Meer ruimte voor ongebonden onderzoek en excellent onderzoek?• Verbeterde toegang tot onderzoeksfaciliteiten (nationaal en internationaal)?• Meer profilering, samenwerking en gezonde concurrentie tussen instellingen en sectoren?• Grotere aansluiting van Nederlandse wetenschap bij internationaal (top)onderzoek (en tegelijkertijd meer bewustzijn van kennisveiligheid)?
2	Ruimte geven aan divers talent	In hoeverre heeft het gevoerde beleid in het kader van talent bijgedragen aan: <ul style="list-style-type: none">• Verbeterde sociale veiligheid?• Meer diversiteit?• Verbeterde erkenning en waardering?• Verlaging van de werkdruk?
3	Vergroten van maatschappelijke impact	In hoeverre heeft het gevoerde beleid bijgedragen aan: <ul style="list-style-type: none">• Meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek?• Meer open science?• Betere afweging tussen kansen en risico's wat betreft kennisveiligheid

* Aangezien deze inzichtbehoeften in de kern liggen van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid, en even relevant zijn voor hoofddoelstelling 1 en 2, komen ze meer dan één keer voor in de tabel.

Evaluatiekalender

De Beleidsevaluatie Agenda bevat een passende meerjarige agendering van ex-ante, ex-durante en ex-post evaluaties van zowel beleidsinstrumenten als van relevante organisaties en instituten. Deze agendering wordt jaarlijks aangevuld. In de jaarlijkse 'informatieafspraken'⁷ worden deze evaluaties en beleidsonderzoeken (samen met de onderzoeken op het gebied van hoger onderwijs die door de Inspectie van het Onderwijs, CDHO en NVAO worden uitgezet) ook aangekondigd en besproken met UNL en de VH. Het doel van deze informatieafspraken is instellingen op voorhand meer duidelijkheid te geven over wat men kan verwachten (onder andere qua belasting voor de instellingen).

Onderstaande tabel toont de agendering voor het onderzoeks- en wetenschapsbeleid (inclusief de syntheseonderzoeken). Deze tabel wordt jaarlijks aangevuld op basis van bijvoorbeeld nieuwe moties, toezeggingen en/of nieuwe inzichtbehoeften in de werking en effecten van beleid.

⁶ Kamerbrief 'Vierde voortgangsrapportage operatie Inzicht in Kwaliteit' 10 maart 2021. Ministerie van Financiën en Handreiking SEA, opgesteld door het Ministerie van Financiën, juli 2022.

⁷ De informatieafspraken is een afspraak ten aanzien van het uit te voeren onderzoek in het hoger onderwijs en de wetenschap om te voorkomen dat de sectoren te zwaar belast worden. In deze informatieafspraken maken de directie Hoger Onderwijs en Studiefinanciering en directie Onderzoek- en Wetenschapsbeleid afspraken met UNL, VH, NRTO, Inspectie van het Onderwijs en NRO.

De daarin opgenomen syntheseonderzoeken worden gebruikt om op geaggregeerd niveau de inzichten uit de beleidsindicatoren en -evaluaties beter te duiden en met elkaar te verbinden. Op deze manier is het mogelijk om meer inzicht te krijgen in hoe beleidsinstrumenten elkaar aanvullen en gezamenlijk bijdragen aan het behalen van de beleidsdoelen. De drie hoofddoelen kunnen immers niet los van elkaar gezien worden zoals we hebben gezien bij 1. Beleidstheorie.

Tabel 2 *Beleidsvaluatie Agenda voor het Onderzoeks- en Wetenschapsbeleid*

		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Beleidsindicatoren										
Beleidsonderzoek en -evaluaties (ex-ante, ex-durante, ex-post)	Starters- en stimulerings-beurzen*		✓			✓				
	Praktijkgericht onderzoek*		✓			✓				
	Roadmap GWI**	✓		✓						
	Matching Horizon Europe*				✓					
	Kennisveiligheid*	✓		✓						
	Sociale veiligheid*				✓					
	Open competitie**		✓							
	Summit Grant**						✓			
	Europese partnerschappen*	✓					✓			
	Evaluatie sectorplannen			✓	✓			✓		
	Midterm evaluatie commissie DIHOO	✓								
	Onderzoek Zelfcensuur en beperking van diversiteit in perspectieven	✓								
	Onderzoek Perspectief Naturalis	✓								
	Interim evaluatie NWA							✓		
	Evaluatie Open Science convenant			✓				✓		✓
Nationaal Expertisecentrum Wetenschap & Samenleving (NEWS)					✓				✓	
Evaluatie van het programma Erkennen en Waarden				✓						
Evaluaties instituten	Evaluatie van het Rathenau Instituut	✓					✓			
	Evaluatie van de AWTI	✓					✓			
	Evaluatie NWO Institutenportfolio		✓					✓		
	Evaluatie van SIA	✓		✓		✓				
	Evaluatie van de KB		✓					✓		
	Evaluatie van NWO			✓					✓	
	Evaluatie van de KNAW			✓					✓	
Synthese onderzoeken	Eerste synthese-onderzoek van het Fonds (midterm)			✓						
	Tweede synthese-onderzoek van het Fonds (eindterm)								✓	
	Periodieke rapportage Art. 16 Begroting OCW i.r.t. de hoofddoelen				✓					✓

* Evaluaties i.h.k.v. Fonds voor Onderzoek en Wetenschap

** Evaluaties i.h.k.v. Fonds voor Onderzoek en Wetenschap, die door NWO worden uitgezet

2.2 Fonds voor Onderzoek en Wetenschap

Het is belangrijk dat het Fonds op de korte en lange termijn effect heeft en dat er samenhang is tussen de instrumenten van dit Fonds. Om dit te borgen zijn monitoring, evaluatie en bijsturing vereist. In de beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap van 17 juni 2022⁸ werd de uitwerking van een aparte doelenboom en Strategische Evaluatie Agenda (SEA) beloofd om meer inzicht te krijgen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het Fonds.

Inzichtbehoefte

Het hiernavolgend schema biedt een overzicht van de drie hoofddoelen i.e. de belangrijkste beleidsthema's van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid, de instrumenten uit het Fonds die beogen bij te dragen aan deze doelen, en de inzichtbehoefte die aan de hand van de doelenboom geïdentificeerd zijn.

Tabel 3 *Inzichtbehoefte per hoofddoelstelling en bijbehorende instrumenten van het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap*

#	Doelstelling	Relevante instrumenten	Inzichtbehoefte
1	Versterking van het fundament	<ul style="list-style-type: none"> Starters- en stimuleringsbeurzen Praktijkgericht onderzoek Roadmap GWI Matching Horizon Europe Strategische agenda toegepaste onderzoeksfaciliteiten Kennisveiligheid Instrumenten sociale veiligheid Open competitie Summit Grant 	<p>In hoeverre hebben de relevante instrumenten uit het Fonds bijgedragen aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> betere kennisopbouw en -benutting (incl. vernieuwend en hoogwaardig onderzoek)? meer ruimte voor excellent onderzoek, zowel ongebonden onderzoek als thematisch onderzoek? lagere werkdruk? betere internationale profilering van de Nederlandse wetenschap?
2	Ruimte geven aan divers talent	<ul style="list-style-type: none"> Starters- en stimuleringsbeurzen Praktijkgericht onderzoek Roadmap GWI Matching Horizon Europe Strategische agenda toegepaste onderzoeksfaciliteiten Kennisveiligheid Instrumenten sociale veiligheid Open competitie Summit Grant 	<p>In hoeverre hebben de relevante instrumenten uit het Fonds bijgedragen aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> lagere werkdruk?* meer ruimte voor excellent onderzoek?* meer ruimte voor het opleiden, aantrekken en behouden van talent? verbeterde sociale veiligheid en diversiteit? betere afweging tussen kansen en risico's op het gebied van kennisveiligheid?
3	Vergroten van maatschappelijke impact	<ul style="list-style-type: none"> Praktijkgericht onderzoek Kennisveiligheid Instrumenten sociale veiligheid Europese partnerschappen Centrum wetenschapscommunicatie Open science Faculty of Impact 	<p>In hoeverre hebben de relevante instrumenten uit het Fonds bijgedragen aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> meer open science? meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek?

* Aangezien deze inzichtbehoefte in de kern liggen van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid, en even relevant zijn voor hoofddoelstelling 1 en 2, komen ze meer dan één keer voor in de tabel.

⁸ Beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap. 17 juni 2021. Kamerstuk. 33 080 266.

Evaluatiekalender

Op basis van de inzichtbehoefte, bevat onderstaande tabel de agendering van het evaluatieonderzoek (inclusief de syntheseonderzoeken) voor de instrumenten die worden gefinancierd uit het Fonds.

Er zijn twee syntheseonderzoeken in de Beleidsevaluatie Agenda opgenomen. Deze syntheseonderzoeken bieden de mogelijkheid om de informatie en inzichten uit de indicatoren (zie later) en evaluaties te duiden en beter met elkaar te verbinden. Op deze manier is het mogelijk om meer inzicht te krijgen in hoe beleidsinstrumenten elkaar aanvullen en gezamenlijk bijdragen aan het behalen van de doelen van het Fonds. Daarnaast is er in de syntheseonderzoeken specifiek aandacht voor de mate waarin het Fonds, via een tijdelijke impuls, in staat is gebleken om structurele effecten te behalen ten aanzien van de drie hoofddoelen van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid.

De drie hoofddoelen kunnen niet los van elkaar gezien worden en bouwen op elkaar voort. Immers, zonder een sterk fundament is het niet mogelijk om meer ruimte te geven aan divers talent, en zonder divers talent is het niet mogelijk om maatschappelijke impact te hebben. De syntheseonderzoeken zullen daarom inzicht geven in de mate waarin alle drie de hoofddoelen behaald zijn. Het eerste syntheseonderzoek is gepland voor 2025, wanneer een aantal instrumentevaluaties inmiddels hebben plaatsgevonden. Op deze manier kan in dit eerste syntheseonderzoek al inzicht in de effecten en onderlinge verwevenheid van instrumenten onderzocht worden, terwijl er ook nog voldoende tijd is voor bijsturing waar nodig. Het tweede syntheseonderzoek vindt plaats in 2030, zodat deze vóór de voorjaarsbesluitvorming voor de begroting van 2032 afgerond kan worden. De Beleidsevaluatie Agenda voor het Fonds ligt voor vier jaar vast, maar kan elke twee jaar worden aangepast als dat nodig geacht wordt.⁹ De aanpassing van de Beleidsevaluatie Agenda voor het Fonds is met name relevant voor de tweede helft van de looptijd (vanaf 2027). In het eerste syntheseonderzoek wordt onder andere onderzocht welke inzichtbehoefte er op dat moment zijn om 1) daar waar nodig beter te kunnen bijsturen en 2) meer inzicht te krijgen in de (langetermijn) effecten van het Fonds.

Tabel 4 Beleidsevaluatie Agenda voor het Fonds voor Onderzoek Wetenschap

		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Indicatoren voor het Fonds										
Beleidsonderzoeken (ex-ante, ex-durante, ex-post)	Starters- en stimuleringsbeurzen		✓			✓				
	Praktijkgericht onderzoek		✓			✓				
	Roadmap GWI*	✓		✓						
	Matching Horizon Europe				✓					
	Kennis-veiligheid	✓		✓						
	Sociale veiligheid				✓					
	Open competitie*		✓							
	Summit Grant						✓			
	Europese partnerschappen*	✓					✓			
	Evaluatie Open Science convenant			✓				✓		✓
	Nationaal Expertise-centrum Wetenschap & Samenleving (NEWS)						✓			✓

⁹ Deze termijnen zijn in lijn met de handreiking van het Ministerie van Financiën, juli 2022.

		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Synthese onderzoeken	Eerste synthese-onderzoek (midterm)			✓						
	Tweede synthese-onderzoek (eindterm)									✓

* Evaluaties die door NWO worden uitgezet

3. Beleidsindicatoren

In deze paragraaf worden de indicatoren toegelicht die gebruikt worden om de stand van het wetenschapsstelsel en onderzoek- en wetenschapsbeleid de komende jaren te monitoren. Hiervoor zullen veldpartijen, waaronder universiteiten, hogescholen, het Rathenau Instituut en NWO, gegevens aanleveren voor de monitoring.

Het startpunt voor de ontwikkeling van de indicatoren was de doelenboom, zoals beschreven in paragraaf 1.2 van deze bijlage. In de doelenboom zijn de drie hoofddoelen uit de beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap van 17 juni 2022 leidend.¹⁰ Deze hoofddoelen van beleid zijn verder uitgewerkt in het bestuursakkoord met de Vereniging Hogescholen (VH) en Universiteiten van Nederland (UNL) van 14 juli 2022. Om de monitoring van het bestuursakkoord te operationaliseren, heeft OCW samen met een werkgroep met UNL, de VH, en de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU) de indicatoren verder uitgewerkt. Bij de uitwerking is ook een groot aantal partijen geconsulteerd: het Rathenau Instituut; de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW); De Jonge Akademie (DJA), de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO); Promovendi Netwerk Nederland (PNN); PostdocNL; WOinActie; de Koninklijke Bibliotheek (KB); het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) en de Landelijke Studentenvakbond (LSVb). De besturen van de VH en UNL hebben ingestemd met de definitieve indicatoren.

Vervolgens is deze set bestuursakkoordindicatoren aangevuld met andere indicatoren met als doel om de doelenboom van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid als geheel zo goed mogelijk af te dekken, voor zover dit nog niet het geval was met de bestuursakkoordindicatoren. Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande indicatoren om de administratieve lasten zoveel mogelijk te beperken. Een extern onderzoeksbureau heeft hierbij geholpen. Op basis van de doelenboom is in eerste instantie een 'longlist' gemaakt van alle indicatoren die al beschikbaar waren, verzameld worden of waarover afspraken zijn gemaakt (onder meer voor bestaande beleidsinstrumenten, het bestuursakkoord en door het Rathenau Instituut). Voor de selectie van de beleidsindicatoren zijn vervolgens de volgende criteria gehanteerd:

- De beleidsindicatoren hebben direct betrekking op de ambities van de beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap en de opgestelde doelenboom;
- De beleidsindicatoren geven inzicht in (de stand van en/of ontwikkelingen in) het wetenschapsstelsel; en
- De beleidsindicatoren zijn haalbaar (qua periodieke beschikbaarheid, verzameling en rapportage).

De totale set indicatoren is tot slot ter consultatie voorgelegd aan het Rathenau Instituut. De indicatoren zijn gebaseerd op huidige inzichten, veronderstellingen over het beleid en beschikbaarheid. Hierbij geldt voor verschillende indicatoren dat deze nieuw zijn en momenteel nog

¹⁰ Beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap, 17 juni 2021. Kamerstuk 33 080 266.

niet worden verzameld in de praktijk. Dit betekent dat deze indicatoren zich nog moeten bewijzen in het leveren van relevante beleidsinformatie die gebruikt kan worden voor het optimaliseren van beleid (dit geldt met name voor indicatoren vanuit het bestuursakkoord). In de Beleidsevaluatie Agenda zal daarom aandacht zijn voor de relevantie van de geselecteerde indicatoren voor het leveren van (sturings)informatie. Daar waar nodig, kunnen indicatoren eventueel worden vervangen en/of worden aangevuld met andere indicatoren, waarbij wel zoveel mogelijk de continuïteit van de indicatoren wordt betracht omdat die vereist is voor het verkrijgen van volgtijdelijke inzichten.

Op één thema werkt het ministerie samen met een nationale commissie om nog indicatoren te ontwikkelen, dat is de Commissie Diversiteit en Inclusie. Indicatoren zullen worden vastgesteld op basis van hun advies. De Commissie Diversiteit en Inclusie verwacht uiterlijk medio 2024 indicatoren te formuleren. Verder worden dit najaar indicatoren uitgewerkt voor het beleidsthema Kennisveiligheid.

Om de voortgang op de doelen van het beleid met een breder publiek te delen, worden alle beleidsindicatoren samen met de andere indicatoren van het bredere beleid voor hoger onderwijs en wetenschap, in beeld gebracht op de website <https://www.ocwincijfers.nl/>.

De indicatoren worden hierna toegelicht in de vorm van een tabel. De tabel is opgedeeld in twee onderdelen. Het eerste deel van de tabel toont de middelen voor onderzoek en wetenschap (input). Indicatoren 1 t/m 4 monitoren de voorwaarden voor het functioneren van het wetenschapsstelsel waar vanuit verschillende rollen (onder meer financieren en regisseren) invloed op wordt uitgeoefend.

Het tweede deel van de tabel beschrijft de beleidsdoelstellingen voor onderzoek en wetenschap zoals weergegeven in de beleidstheorie van rechts naar links en per kolom van boven naar beneden. De indicatoren op impactniveau van de beleidstheorie schetsen de stand van het stelsel in relatie tot de beleidsambities. Deze indicatoren dienen vooral om te informeren over de stand van het stelsel, en zullen minder nadrukkelijk gebruikt worden voor sturing omdat OCW hier slechts gedeeltelijk of niet invloed op kan uitoefenen, maar die wel van belang zijn de rol van de minister OCW als stelselverantwoordelijke. Hierna volgen de indicatoren voor de beleidsthema's op outcome-niveau van de beleidstheorie. Deze indicatoren dienen sterker voor sturing en geven waardevolle informatie over de doeltreffendheid van beleid. Ten slotte geeft de tabel indicatoren op outputniveau. Deze indicatoren zijn van belang voor het monitoren van de werking en effecten van de beleidsinstrumenten.

Bij de nummering van de indicatoren in de tabel staat bij een aantal indicatoren de toevoeging 'BA'. De betreffende indicator is dan ook opgenomen in het bestuursakkoord hoger onderwijs en wetenschap of is direct daaraan gerelateerd.

3.1 Onderzoeks- en wetenschapsbeleid

Beleidsindicatoren

Tabel 5 Set beleidsindicatoren voor het onderzoeks- en wetenschapsbeleid

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
Middelen voor onderzoek en wetenschap (rollen)					
1 BA	Financiële investeringen in onderzoek- en wetenschapsbeleid	Investeringen in R&D als percentage bruto binnenlands product	Middelen	Jaarlijks, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft een weergave van de ontwikkeling van beschikbare budgetten voor Research & Development (R&D). Het gaat om het totaal aan middelen voor R&D. Dit wordt ook uitgesplitst in publieke en private middelen. Hierbij worden de investeringen als percentage van het bruto binnenlands product (bbp) afgezet tegen andere landen.</p> <p><i>Waarom:</i> Deze indicator geeft aan in welke mate in Nederland geïnvesteerd wordt in R&D. Nederland heeft zich gecommitteerd aan de Lissabon-doelstelling van 3%. Deze indicator wordt al lang en betrouwbaar gemeten. Het percentage van het bbp wordt ook vergeleken met andere landen. Het is daarmee een belangrijke indicator van de mate waarin investeringen in onderzoek in Nederland zich verhouden tot investeringen in andere landen.</p>
2 BA	Financiële investeringen in onderzoek- en wetenschapsbeleid	Omvang eerste, tweede en derde geldstroom	Middelen	Jaarlijks, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft een inzicht in de verhoudingen tussen financieringsbronnen voor onderzoek en de verschuivingen hierin. Hierbij hanteren diverse sectoren verschillende definities van geldstromen, die daarom ook niet met elkaar vergeleken worden:</p> <p>Geldstroommiddelen wo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerste: de Rijksbijdrage die rechtstreeks vanuit het ministerie (van OCW e.a.) naar universiteiten gaat en waarin tevens een deel bestemd is voor onderzoek bij de Universitair Medische Centra (umc's). • Tweede: de Rijksbijdrage die via NWO in competitie wordt verdeeld en om de basisfinanciering die via NWO en KNAW rechtstreeks over de onderliggende instituten wordt verdeeld. • Derde: omvat alle overige (publieke en private) financiering, dus inclusief de publieke middelen die vanuit de Europese Unie (EU) in competitie worden toegewezen. <p>Geldstroommiddelen umc's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerste: de middelen van de Rijksoverheid die via universiteiten rechtstreeks worden doorgegeven aan umc's. • Tweede: overige overheidsgefinancierde budgetten, zoals via ZonMw, NWO en Europa. • Derde: de middelen afkomstig van gezondheidsfondsen en private instellingen zonder winstoogmerk.

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					<ul style="list-style-type: none"> • Vierde: de middelen afkomstig van private organisaties met winstoogmerk. <p>Geldstroommiddelen hbo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerste: de Rijksbijdrage die rechtstreeks vanuit het ministerie (van OCW e.a.) naar hogescholen gaat. • Tweede: de financiering van NWO (waaronder SIA) en Europa. • Derde: baten werk in opdracht van derden (ook Europese gelden). • Overige baten. <p><i>Waarom:</i> Veranderingen in de verhoudingen tussen de geldstromen geven allereerst een indicatie van de afhankelijkheid van instellingen (en hun medewerkers) van middelen die in concurrentie worden verkregen. Dit is o.a. relevant voor werkdruk. Daarnaast biedt het aandeel van de structurele financiering, de eerste geldstroom, een indicatie van de ruimte voor ongebonden, nieuwsgierigheidsgedreven onderzoek (hoewel ook in de overige geldstromen ruimte is voor dit type onderzoek). Andersom is het aandeel van competitieve financiering een indicatie voor sturing op onderzoek vanuit maatschappelijke of commerciële belangen. Gezamenlijk geeft de totale omvang van de geldstromen tenslotte een overzicht van de hoeveelheid financiering van onderzoek.</p>
3 BA	Financiële investeringen in onderzoek- en wetenschapsbeleid	Verhouding tussen onderwijs- en onderzoeksdeel	Middelen	Jaarlijks, Rijksjaarverslagen OCW	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft inzicht in de verhouding in de financiering door het ministerie van OCW tussen de onderwijs- en onderzoekstaak van universiteiten en hogescholen. Een groter aandeel onderwijs kan duiden op beperkingen ten aanzien van de ruimte voor onderzoek. Deze indicator wordt gemeten door (1) de rijksbijdrage voor onderwijs (onderwijsdeel) gedeeld door de totale rijksbijdrage voor onderwijs en onderzoek en (2) de rijksbijdrage voor onderzoek (onderzoeksdeel) gedeeld door de totale rijksbijdrage voor onderwijs en onderzoek. Deze indicator wordt gemeten op instellingsniveau en op sectorniveau van het wo en hbo.</p> <p><i>Waarom:</i> In Nederland is sprake van een sterke verwevenheid van onderwijs en onderzoek aan ho-instellingen. Het ministerie van OCW financiert beide taken via structurele financiering aan ho-instellingen. Deze indicator geeft niet direct inzicht in de besteding van middelen door ho-instellingen of de tijdsbesteding door onderzoekers. Desalniettemin is de veronderstelling dat een groter aandeel financiering voor onderzoek zich zal vertalen naar meer ruimte voor onderzoek en vice-versa.</p>
4	Regisseren van voorwaarden voor het stelsel	R&D personeel als percentage van de beroepsbevolking	Middelen	Jaarlijks, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator beschrijft het aandeel van R&D-personeel ten opzichte van de beroepsbevolking. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de categorieën 'onderzoekers' en 'overig personeel'. Tevens wordt deze indicator vergeleken met een aantal andere landen.</p> <p><i>Waarom:</i> Deze indicator geeft een inzicht in de relatieve omvang van onderzoekspersoneel als onderdeel van de beroepsbevolking. Dit toont de inzet van</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					onderzoekscapaciteit en overig R&D-personeel (bij universiteiten, hogescholen, bedrijven en onderzoeksinstituten) binnen de economie. Het is een van de internationaal geaccepteerde indicatoren om de relatieve omvang en ontwikkeling van een kenniseconomie te meten. De indicator zegt daarbij niet wat de prestaties zijn van deze groep. Deze indicator wordt al lang en betrouwbaar gemeten.
Beleidsdoelstellingen voor onderzoek en wetenschap (prestaties, effecten, impact)					
5 BA	Versterken van het fundament	Kwaliteit Wetenschap - citatie-impactscore internationaal vergeleken	Impact	Elke twee jaar, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator laat zien hoe vaak wetenschappelijke publicaties van onderzoekers in Nederland worden geciteerd in vergelijking met wetenschappelijke publicaties van onderzoekers uit andere landen, aangepast voor verschillen in de internationale citatiecultuur tussen wetenschapsgebieden. Daarbij is het wereldwijde gemiddelde per vakgebied gelijk gesteld aan 1. Een citatie-impactscore van 2 betekent bijvoorbeeld dat een publicatie tweemaal zo vaak wordt geciteerd als de gemiddelde publicatie uit hetzelfde vakgebied. Dit wordt gemeten op drie niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederland internationaal vergeleken; • Institutionele sectoren (universiteiten, umc, hogescholen, ziekenhuizen, bedrijven, internationale organisaties, overheid en musea) • Wetenschapsgebieden (natuur, gezondheidszorg, sociale wetenschappen, techniek, landbouw en geesteswetenschappen). <p><i>Waarom:</i> Citaties van wetenschappelijke output laten zien dat deze wetenschappelijk van belang worden geacht. Het meten van wetenschappelijke impact op basis van (de impact van) publicaties staat in het kader van erkennen en waarderen steeds meer onder druk. Deze indicator geeft geen inzicht in de kwaliteit van andere vormen van wetenschappelijke output en er kunnen verschillende redenen zijn waarom citaties achterblijven. Er zijn bijvoorbeeld sterke verschillen in publicatie- en citatieculturen tussen wetenschapsgebieden. De citatie-impactscore is echter een robuuste indicator die al lange tijd gebruikt wordt en nog steeds een goed te hanteren maatstaf is om de internationale positie van Nederland in kaart te brengen.¹¹ De verschillen tussen wetenschapsgebieden gelden namelijk in dezelfde mate voor andere landen. Er helemaal aan voorbij gaan is dus niet te adviseren.</p>

¹¹ Zie ook [Duiden van de kwaliteiten van wetenschap | Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie \(awti.nl\)](http://awti.nl)

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
6 BA	Versterken van het fundament	Positie qua budget kaderprogramma dat naar Nederland gaat (retourpercentage)	Impact	Jaarlijks, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Het kaderprogramma Horizon Europe is het belangrijkste EU-financieringsinstrument voor onderzoek en innovatie. Deze indicator laat zien welk percentage van het budget van het Kaderprogramma naar Nederland gaat (in totaal vanaf de start van het programma tot aan het meetmoment), en welke positie Nederland daarmee inneemt in de rangorde van ontvangende landen.</p> <p><i>Waarom:</i> De relatieve positie van Nederland in dit programma geeft indirect inzicht in de kwaliteit van Nederlands onderzoek, en de mate waarin Nederland via het Europees kaderprogramma de beschikbare middelen voor onderzoek en wetenschap weet te vergroten.</p>
7 BA	Ruimte geven aan divers talent	Internationale mobiliteit van wetenschappers	Impact	Elke twee jaar, Rathenau Instituut.	<p><i>Wat:</i> Deze indicator toont de mate waarin er sprake is van instroom van wetenschappelijk talent vanuit andere landen en uitstroom van wetenschappelijk talent vanuit Nederland.</p> <p><i>Waarom:</i> Mobiliteit draagt bij aan kenniscirculatie. Buitenlands onderzoektalent draagt bij aan de nationale economie en het nationale wetenschapssysteem. Deze indicator geeft een inzicht in de mate van mobiliteit. De indicator geeft daarnaast inzicht in de gemiddelde wetenschappelijke kwaliteit van de in- en uitstromende onderzoekers op basis van de gemiddelde citatie-impactscore. De indicator geeft geen inzicht in wat een ideale balans is. Deze indicator geeft over een bepaalde periode van bijvoorbeeld 10 jaar aan welk percentage van onderzoekers die vanuit Nederland naar het buitenland zijn vertrokken ook zijn teruggekeerd naar Nederland.</p>
8	Vergroten van de maatschappelijke impact	Publiek vertrouwen in de wetenschap	Impact	Elke drie jaar, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft weer in welke mate Nederlandse burgers vertrouwen hebben in 'de wetenschap' en in andere instituties (rechtspraak, Tweede Kamer, kranten, regering, televisie, vakbonden en grote ondernemingen). Dit vertrouwen wordt weergegeven per type instituut. Ook geeft deze indicator inzicht hoe dit vertrouwen zich ontwikkelt over tijd en hoe het verschilt onder groepen met verschillende achtergronden op het gebied van gender, opleidingsniveau, politieke voorkeur en tijdsbesteding. Dit vertrouwen wordt gemeten door het Rathenau Instituut, dat in enquêtes onder een steekproef van Nederlandse burgers uitvraagt of zij hun vertrouwen in de verschillende instituties uit kunnen drukken op een schaal van 1 (geen vertrouwen) tot 10 (zeer veel vertrouwen).</p> <p><i>Waarom:</i> Maatschappelijke impact is een belangrijk doel van het onderzoek. Deze indicator geeft geen direct inzicht in de maatschappelijke impact van het onderzoek. Het vertrouwen in de wetenschap geeft een indicatie van de mate waarin burgers ontvankelijk zijn voor wetenschappelijke inzichten, het publiek vertrouwen is daarmee voorwaardelijk voor maatschappelijke impact.</p>
9	Meer ruimte voor excellent onderzoek (ongebonden en thematisch)	Aantal FTE onderzoeksfuncties aan universiteiten	Effecten	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft inzicht in de beschikbare onderzoekscapaciteit in FTE aan universiteiten. Dit wordt zowel in absolute termen als in relatieve termen (percentage van het totale personeelsbestand van universiteiten) weergegeven.</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					<p><i>Waarom:</i> De ontwikkeling van deze indicator over de tijd geeft inzicht in de mate waarin er mettertijd meer of minder tijd aan onderzoek kan worden besteed. Deze indicator geeft geen inzicht in de kwaliteit van het onderzoek; de veronderstelling is dat met meer ruimte voor onderzoek in de breedte er meer ruimte ontstaat voor excellent onderzoek. Deze indicator geeft daarbij niet direct inzicht in de mate waarin onderzoekers gedurende de week tijd kunnen besteden aan onderzoek, daarom is het van belang om aanvullende indicatoren te monitoren zoals de verhouding onderwijs-onderzoek (indicator 3) en de verhouding tussen structurele en competitieve geldstromen (indicator 2). Desalniettemin is de veronderstelling dat als er meer FTE beschikbaar zijn in onderzoeksfuncties er over de gehele linie meer ruimte is voor het uitvoeren van onderzoek.</p>
10 BA	Meer ruimte voor excellent onderzoek (ongebonden en thematisch)	Honoreringspercentages NWO	Effecten	Jaarlijks, NWO	<p><i>Wat:</i> Met deze indicator wordt gemeten welk percentage van de door NWO ontvangen aanvragen gehonoreerd wordt. Dit wordt gemeten per financieringslijn (programma).</p> <p><i>Waarom:</i> NWO moet veel onderzoeksvorstellen die als excellent worden beoordeeld, afwijzen omdat er meer wordt aangevraagd dan kan worden gefinancierd. Hierdoor kan excellent onderzoek niet worden uitgevoerd. Bovendien betekenen lage honoreringspercentages dat er veel tijd verloren gaat aan het schrijven van (excellente) onderzoeksvorstellen die niet gehonoreerd (kunnen) worden. Een hoger honoreringspercentage is daarmee een indicatie van meer ruimte voor excellent onderzoek. De indicator geeft onder andere een beeld van de mate waarin het ophogen van de middelen voor open competitie ertoe leidt dat meer onderzoeksvorstellen van hoge kwaliteit kunnen worden gehonoreerd. De honoreringspercentages kunnen per programma aanzienlijk verschillen en geven geen inzicht in het absoluut aantal aanvragen dat is ingediend of het beschikbare budget (dat kan ook sterk variëren). Toch geeft deze indicator, gezamenlijk met de andere indicatoren die gebruikt worden voor het weergeven van de ruimte voor onderzoek (bijv. indicator 3 en indicator 9), een goede impressie van de mogelijkheden voor onderzoekers om hun onderzoeksvorstellen gehonoreerd te krijgen. Tevens geeft deze indicator een beeld van de concurrentie die er is onder onderzoekers (zie indicator 11).</p>
11	Meer profilering en samenwerking	Honoreringspercentages NWO	Effecten	Jaarlijks, NWO	<p><i>Wat:</i> Zie indicator 10 voor de beschrijving van de indicator.</p> <p><i>Waarom:</i> Onderzoekers concurreren met elkaar om de middelen van NWO. Bij te veel concurrentie om dezelfde middelen uit dit zich in lage(re) honoreringspercentages. Lage honoreringspercentages geven een indicatie van ongezonde concurrentie en aanvraagdruk op de middelen van NWO. Het schrijven van aanvragen kost immers veel tijd, dus het is wenselijk om aandacht te besteden aan de tijdsinvestering in voorstellen die niet (kunnen) worden gefinancierd. NWO streeft in haar strategie naar</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					een honoreringspercentage van tenminste 25% voor het ongebonden onderzoek. Streefcijfers voor andere financieringslijnen worden nog onderzocht.
12 BA	Meer profilering en samenwerking	Profilering en samenwerking binnen sectoren	Effecten	In 2026 en in 2029, Monitoringscommissies sectorplannen	<p><i>Wat:</i> De monitoringscommissies van de sectorplannen (bèta & techniek commissie, SSH-commissie, medische commissie) zullen de voortgang van de sectorplannen monitoren aan de hand van sectorspecifieke kpi's. Elk van de commissies levert een midterm- en een eindevaluatie op (resp. 2026 en 2029). In deze evaluaties zal o.a. gereflecteerd worden op de ontwikkeling van profilering en samenwerking binnen de betrokken sectoren, zowel op basis van de specifieke kpi's als met een kwalitatieve beschrijving. In de monitoring komt een selecte set van beleidsthema's binnen het hoger onderwijs- en wetenschapsbeleid aan bod: samenwerking en profilering betreft onder andere inhoudelijke versterking van een vakgebied (o.a. internationaal toonaangevend), de doorontwikkeling naar maatschappelijke impact, de verwevenheid van onderzoek en onderwijs en de ontwikkeling van de landelijke organisatiegraad. Daarnaast richt de monitoring zich op de ontwikkeling van rust en ruimte aan universiteiten (vaste contracten, verlaging werkdruk), diversiteit, talentbeleid en de inhoudelijke ontwikkeling onderwijs (o.a. macrodoelmatigheid).</p> <p><i>Waarom:</i> Sectorplannen zijn een instrument voor zowel onderwijs als onderzoek (en de onderlinge verwevenheid daartussen). Gezien sectorplannen worden uitgevoerd in een groot deel van de wetenschappelijke sectoren, geven de evaluaties gezamenlijk een indicatie van samenwerking en profilering van de wetenschap in Nederland. Hoewel het een significante investering (200 miljoen euro p/j) in een groot deel van de wetenschap betreft, kennen de sectorplannen een specifieke invalshoek: samenwerking binnen een sector (en daarmee brengt het niet automatisch of geheel andere relevante samenwerkingen in beeld, zoals internationaal, of mbo/hbo). De data zijn alleen gebaseerd op deelnemende sectoren (grote wetenschapsgebieden, zoals bijvoorbeeld economie & bedrijfskunde of tandheelkunde, blijven bijvoorbeeld buiten beschouwing). Desalniettemin draagt deze indicator bij aan het creëren van inzicht in de profilering en samenwerking binnen een groot deel van de wetenschappelijke sectoren.</p>
13	Meer profilering en samenwerking	Aantal gefinancierde consortia (gehonoreerde projecten)	Effecten	Jaarlijks, Rathenau Instituut & NWO	<p><i>Wat:</i> Met deze indicator worden gehonoreerde projecten uit verschillende financieringsprogramma's geanalyseerd waarbij samenwerkingsverbanden tussen kennisinstellingen in Nederland en samenwerkingsverbanden tussen Nederlandse en buitenlandse kennisinstellingen in beeld worden gebracht.</p> <p><i>Waarom:</i> Deze indicator geeft een inzicht in de mate waarin onderzoeksinstellingen samenwerkingsverbanden vormen en daarvoor onderzoeksfinanciering ontvangen. De veronderstelling is dat instellingen die zich succesvol profileren en samenwerking zoeken, meer succesvol zullen zijn in het verkrijgen van onderzoeksfinanciering als onderdeel van (internationale) consortia. Deze indicator geeft geen kwalitatief inzicht in de samenwerking of de betrokkenheid van eventuele maatschappelijke partijen, maar laat voornamelijk zien in welke mate kennisinstellingen gezamenlijk succesvol</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					onderzoeksfinanciering aanvragen. Daarmee is dit een geschikte indicator voor profilering en gezochte samenwerking.
14 BA	Lagere werkdruk	Ervaren werkdruk	Effecten	Elke drie jaar, BZK & CBS	<p><i>Wat:</i> In het WERKonderzoek is een enquête uitgezet onder respondenten in het wetenschappelijk onderwijs, waarin respondenten wordt gevraagd hoeveel werkdruk zij ervaren (op de as zeer weinig tot zeer veel). Deze indicator wordt uitgedrukt in het percentage dat veel tot zeer veel werkdruk ervaart. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen Wetenschappelijk personeel en Ondersteunend en Beheerspersoneel, tussen verschillende leeftijdsgroepen, verschillende functiegroepen (leidinggevend/meewerkend) en aanstellingsomvang.</p> <p><i>Waarom:</i> Deze indicator geeft inzicht in de ervaren werkdruk aan universiteiten: een groot deel van de coalitieakkoordmiddelen voor wetenschapsbeleid is er op gericht deze werkdruk omlaag te brengen. Door de trend van werkdruk te kunnen volgen, krijgen we inzicht in het succes van die doelstelling. Het gebruik van de bestaande studie WERKonderzoek is haalbaar (2023).</p> <p>In het bestuursakkoord is de ambitie uitgesproken om in de toekomst onderdelen uit bestaande medewerkerstevredenheidsonderzoeken te gaan gebruiken. De umc's rapporteren direct aan OCW. Ongeacht van deze aanvullende bron, blijft het WERKonderzoek een relevante bron voor het weergeven van de ervaren werkdruk in het wetenschappelijk onderwijs.</p>
15 BA	Lagere werkdruk	Arbeidsverzuim en werkdruk	Effecten	WO: Elke twee jaar, Rathenau Instituut HBO: Jaarlijks, Zester Arbeidsmarktmonitor	<p><i>Wat:</i> Arbeidsverzuim wordt gemeten als het percentage van de contracttijd dat een medewerker zich ziekmeldt. Het Rathenau Instituut destilleert deze informatie voor de wo-sector uit de jaarverslagen van universiteiten, Zester krijgt de verzuimcijfers van de hogescholen aangeleverd door alle 36 hogescholen. De indicatoren worden sterker wanneer deze wordt vergeleken met andere sectoren om maatschappelijke trends (denk aan COVID-19) uit te sluiten. Dit wordt in de rapportages van het Rathenau Instituut dan ook inzichtelijk gemaakt; de Zester Arbeidsmarktmonitor vergelijkt het verzuim alleen met het onderwijs in het algemeen.</p> <p><i>Waarom:</i> Dit is een harde indicator die minder afhankelijk is van subjectieve ervaringen en kan duiden op werkdruk, maar de ervaren werkdruk is ook nodig om deze indicator te interpreteren. Deze indicator is daarmee complementair aan de ervaren werkdruk (indicator 18). De indicator geeft geen inzicht in de oorzaken van de hoge werkdruk en is ook geen directe afspiegeling van de werkdruk, maar is gericht op arbeidsverzuim als negatief effect van en daarmee een proxy voor (onder andere) een hoge werkdruk.</p>
16 BA	Lagere werkdruk	% wetenschappelijk personeel met vaste en langdurige en	Effecten	Jaarlijks, UNL	<i>Wat:</i> Deze indicator geeft aan welk percentage van wetenschappelijk personeel vaste en langdurige en tijdelijke dienstverbanden heeft. Dit is met uitzondering van PhD onderzoekers en medewerkers in hun proefperiode.

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
		tijdelijke dienstverbanden			<p><i>Waarom:</i> Een grote flexibele schil van ho-instellingen kan voor (jonge) onderzoekers leiden tot baanonzekerheid en een sterke mate van competitie om in aanmerking te komen voor nieuwe (tijdelijke) functies. De veronderstelling is dat een vast contract tot meer zekerheid leidt (en dus tot een lagere werkdruk), maar andere factoren beïnvloeden werkdruk ook. Dit cijfer zegt minder wanneer er geen vergelijking wordt gemaakt met andere landen en sectoren. In de evaluaties van de Beleidsevaluatie Agenda zal daarom extra aandacht hieraan besteed worden.</p>
17 BA	Meer diversiteit	Man/vrouw-verhouding (studenten en medewerkers)	Effecten	Jaarlijks, LNVH	<p><i>Wat:</i> Deze indicator maakt inzichtelijk hoe het aandeel vrouwen/mannen zich onder studenten en medewerkers ontwikkelt. In het hbo wordt voor medewerkers ook een uitsplitsing gedaan naar type personeel (docerend/ondersteunend), salarisschaal en soort arbeidsovereenkomst (vast/tijdelijk). Binnen het wo wordt voor medewerkers ook gekeken naar functieniveau, wetenschapsgebied, aanstellingsomvang, salarisschaal, soort arbeidsovereenkomst en leeftijdscategorie.</p> <p><i>Waarom:</i> Het ministerie heeft zich gecommitteerd aan het Nationaal actieplan voor meer diversiteit in het hoger onderwijs en onderzoek. Door het inzichtelijk maken van de man/vrouw-verhouding kan inzichtelijk worden gemaakt hoe de diversiteit zich ontwikkelt. Hierbij is het ministerie zich ervan bewust dat diversiteit breder is dan alleen de m/v-verhouding. Andere zichtbare en minder zichtbare aspecten van diversiteit (bijv. etniciteit, seksuele gerichtheid, maar ook andere type genders) laten zich minder makkelijk meten in indicatoren.</p> <p>De Nationale Commissie Diversiteit en Inclusie zal verder werken aan indicatoren voor diversiteit.</p>
18 BA	Verbeterde sociale veiligheid	Percentage studenten en medewerkers dat zich veilig voelt binnen de instelling	Effecten	Jaarlijks vanaf 2024, UNL/VH/umc's	<p><i>Wat:</i> Deze indicator meet het percentage studenten en medewerkers dat aangeeft zich veilig te voelen binnen de instelling. Dit wordt opgehaald middels een enquête onder studenten en medewerkers. De monitoringsvragen worden door de instellingen onderling uniform bepaald, via UNL, VH en SURF. De monitor heeft betrekking op studenten en alle medewerkers – met inbegrip van ondersteunend personeel. UNL (in samenspraak met NFU) en VH stellen de resultaten geaggregeerd op sectorniveau beschikbaar. De umc's nemen in de medewerkers- tevredenheidonderzoek een vraag op over veilig voelen.</p> <p><i>Waarom:</i> Het is van belang dat studenten en andere medewerkers van ho-instellingen kunnen werken in een veilige omgeving. Deze indicator geeft geen inzicht in beweegredenen voor medewerkers om de Nederlandse wetenschap te verlaten, maar kan wel inzicht geven wanneer dit gebeurt als gevolg van beperkte sociale veiligheid. Hogescholen en universiteiten hebben de ambitie dat studenten en medewerkers zich te allen tijde veilig kunnen voelen in hun studie en op hun werkplek. Om deze reden is in het bestuursakkoord gekozen voor de ervaren sociale veiligheid.</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
19 BA	Breder Erkennen & Waarderen	Bekendheid en ervaring met het programma Erkennen en Waarderen bij het wetenschappelijk personeel	Effecten	Tweemaal gedurende de looptijd, Programma Erkennen & Waarderen (via aanbesteding onafhankelijk adviesbureau)	<p><i>Wat:</i> Door middel van een landelijke cultuurbarometer wordt getoetst in hoeverre de ambities van het programma Erkennen & Waarderen door wetenschappers worden herkend, ervaren en gedeeld. De cultuurbarometer zal twee keer worden uitgevoerd in de looptijd van het programma.</p> <p><i>Waarom:</i> Een nieuwe balans in het Erkennen & Waarderen van wetenschappers vraagt om een diepgaande cultuurverandering. Dit begint bij voldoende bekendheid met deze transitie onder het wetenschappelijk personeel. Uiteindelijk is het van groot belang dat het wetenschappelijk personeel gaat ervaren dat hun werkzaamheden breder worden erkend en gewaardeerd. Deze indicator geeft inzicht in de vordering van de beoogde Erkennen & Waarderen cultuurverandering. De cultuurbarometer die hiervoor ingezet gaat worden, is momenteel nog in ontwikkeling. De uitvoering van de cultuurbarometer is gekoppeld aan het programma (tot 2026). Het is nog niet bekend of de cultuurbarometer na afloop van het programma herhaald wordt.</p>
20 BA	Breder Erkennen & Waarderen	Kansen en ruimte voor ontwikkeling op kerntaken	Effecten	Elke vier jaar, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Het terugkerende drijfverenonderzoek brengt sinds 2013 de tijdsbesteding en doelstellingen van onderzoekers en docenten in kaart en onderzoekt op welke criteria zij beoordeeld (willen) worden middels een vragenlijst. In 2022 zijn hier o.a. loopbaanambities aan toegevoegd en zijn tevens docenten bevraagd. De resultaten bieden inzicht in mogelijke veranderingen in de ervaren balans tussen de kerntaken; in hoeverre 'erkennen en waarderen' ook echt ervaren wordt en gewenst is op de werkvloer. Primair meet deze indicator de kansen en ruimte die onderzoekers en docenten in het hbo en wo zien voor ontwikkeling op kerntaken (naar type instelling en naar type functie). Deze informatie wordt aangevuld met andere resultaten uit het drijfverenonderzoek en met de inzichten uit de cultuurbarometer die in het kader van Erkennen en Waarderen wordt uitgevoerd.</p> <p><i>Waarom:</i> Het ministerie van OCW zet in op loopbaandifferentiatie om talent aan te trekken en te behouden voor de wetenschap, door passende loopbaanpaden te faciliteren. Met beter erkennen en waarderen ontstaan ontwikkelings- en loopbaanmogelijkheden die beter aansluiten op de drijfveren van onderzoekers. Deze indicator geeft aan hoe het werk van onderzoekers in hun perceptie past bij hun drijfveren.</p>
21 BA	Meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek	Meta-analyse van het criterium "maatschappelijke relevantie van onderzoek" van SEP-evaluaties van onderzoeks-	Effecten	Elke drie jaar, OCW (via aanbesteding onafhankelijk)	<p><i>Wat:</i> Alle onderzoekseenheden in Nederland worden eens in de zes jaar geëvalueerd volgens het SEP-protocol 2021-2027. Eén van de hoofdcriteria hierbij is de maatschappelijke relevantie van onderzoek. Deze indicator maakt inzichtelijk wat de realisatie en effecten van plannen van instellingen zijn op maatschappelijke impact (zie indicator 33). Een meta-analyse van deze evaluaties op dit thema kan worden vormgegeven aan de hand van drie thema's uit het SEP-protocol voor maatschappelijke relevantie en onderzoek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeksproducten voor maatschappelijk doelgroepen;

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
		eenheden in Nederland		onderzoeksbureau)	<ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van onderzoeksproducten door maatschappelijk doelgroepen; • Indicaties van erkenning (van kennis of producten) door maatschappelijke doelgroepen. <p>Omdat deze indicator in veel gevallen niet kwantitatief te meten is, worden voornamelijk kwalitatieve methoden, zoals tekstanalyses, gebruikt.</p> <p><i>Waarom:</i> Maatschappelijke impact is een belangrijke taak van kennisinstellingen. Goede indicatoren voor maatschappelijke impact kunnen sterk per discipline en per onderzoekseenheid verschillen. In het bestuursakkoord is afgesproken om indicatoren te ontwikkelen voor de maatschappelijke impact van onderzoek, waarvoor is gekozen om uit te gaan van het SEP-protocol. Het SEP-protocol is een flexibel instrument, dat onderzoekseenheden en evaluatiecommissies de kans biedt om per geval te bepalen wat de maatschappelijke relevantie van dat specifieke onderzoek bepaalt, en aan de hand van welke criteria en indicatoren dat het beste geëvalueerd kan worden. Door systematischer gebruik te maken van de bevindingen van SEP-evaluaties, aan de hand van informatie categorieën in het nieuwe protocol, kan op geaggregeerd niveau een beter beeld gevormd worden van de kwaliteit van onderzoek in Nederland, waarbij recht wordt gedaan aan de heterogeniteit van onderzoek en wordt voorkomen dat onderzoekseenheden op een onwenselijke manier met elkaar vergeleken worden.</p>
22 BA	Meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek	Verbinding met de regio (beschrijving van samenwerkingen met de regio's)	Effecten	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze kwalitatieve indicator kijkt naar wat voor soorten en vormen samenwerkingsverbanden hogescholen in werking zetten met de regio. Er wordt via een kwalitatieve analyse op sector niveau gekeken naar illustratieve voorbeelden van (regionale) samenwerkingsverbanden.</p> <p><i>Waarom:</i> Hogescholen zijn op diverse manieren verbonden met de regio. Hogescholen hebben vaak zowel publiek-private als publiek-publieke samenwerkingsverbanden in de regio. De indicator biedt zicht op onderwerpen uit het bestuursakkoord, zoals aansluiting bij de arbeidsmarktvrage en de economische en maatschappelijke ontwikkelingen in de regio, de vitalisering van krimpregio's, en op langere termijn, bijdragen aan inzichten in de maatschappelijke impact van hogescholen in de regio. Zo wordt inzicht gegeven in wat er in de sector speelt en welke aanpakken hogescholen nemen wat betreft regionale samenwerkingsverbanden. Het doel hierbij is om te leren over wat er in de sector gebeurt en hoe samenwerkingsverbanden beter vorm kunnen nemen.</p>
23 BA	Meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek	Jaarlijkse resultaten kwaliteitszorg praktijkgericht onderzoek	Effecten	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze indicator richt zich op sectorniveau en kijkt naar: de ontwikkeling van de stand van 1) het kwaliteitszorgsysteem 2) de ontwikkeling in de kwaliteit van het onderzoek in hogescholen, en 3) bijdragen aan de beroepskwaliteit en brede samenleving, op sector niveau. De uitkomsten van de jaarlijkse rapportage van de uitgevoerde CEKO-visities op kwaliteitszorg binnen hogescholen worden gebruikt als invulling voor deze indicator, waarbij wordt gekeken naar:</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					<ol style="list-style-type: none"> 1. De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en onderzoeksprogramma; 2. De onderzoekseenheid maakt zichtbaar wat de bijdrage is aan de ontwikkeling van de beroepspraktijk en de bredere samenleving, het onderwijs en het onderzoeksdomein; 3. Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek; 4. De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties, maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk. <p><i>Waarom:</i> Het praktijkgericht onderzoek levert een belangrijke bijdrage aan maatschappelijke impact en moet dus van hoge kwaliteit zijn. Strikt genomen is deze indicator een meta-analyse. Het geeft een diepgaand beeld van de relevantie en kwaliteit van het onderzoek en de organisatie van het onderzoek en de organisatie ervan in een onderzoekseenheid.</p>
24 BA	Meer open science	Percentage Open Access wetenschappelijke kennis	Effecten	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Sinds 2016 is er een landelijke monitor open access volgens een definitieraamwerk. In het raamwerk wordt jaarlijks het percentage open access gemeten door het aantal wetenschappelijke (peer-reviewed) artikelen dat in Nederland Open access beschikbaar is, te delen door het totaal aantal wetenschappelijke (peer-reviewed) artikelen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen drie categorieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A: goud (gratis toegankelijk in een tijdschrift dat is opgenomen in de Directory of Open Access Journals¹²) • B: goud (gratis toegankelijk in een gesloten/hybride tijdschrift of een tijdschrift dat niet in de Directory of Open Access Journals is opgenomen) • C: groen (open access beschikbaar via een betrouwbare repository, bijv. van een universiteit) <p><i>Waarom:</i> Als onderdeel van beleidsdoelstellingen op open science is het de wens dat publiek gefinancierd onderzoek gratis leesbaar is voor het publiek en dus open access is. De indicator zegt niets over het gebruik en de kwaliteit van open access publicaties. De indicator geeft geen inzicht in andere aspecten van Open Science, zoals FAIR data of citizen science. De indicator geeft in de eerste plaats een helder inzicht in de mate waarin burgers en onderzoekers wetenschappelijke resultaten kunnen raadplegen en geeft daarmee een weergave van hoe bovengenoemde beleidsdoelstelling in het kader van open science wordt behaald.</p>

¹² <https://doaj.org/>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
25	Investeren in onderzoek en onderzoekstijd	Budget en aantal gefinancierde projecten per financieringslijn NWO	Prestaties	Jaarlijks, NWO	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft een overzicht van de toegekende budgetten per financieringslijn van NWO en de aantallen gehonoreerde projecten.</p> <p><i>Waarom:</i> Het ministerie van OCW investeert in onderzoek en onderzoekstijd door middelen beschikbaar te stellen via NWO. Deze indicator laat zien hoeveel projecten gefinancierd zijn door NWO en wat de totaalbudgetten zijn voor financieringslijnen. Dit geeft een indicatie van de orde van grootte van projecten in de diverse financieringslijnen.</p>
26 BA	Investeren in onderzoek en onderzoekstijd	Toegekende starters- en stimuleringsbeurzen	Prestaties	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft inzicht in (1) het aantal onderzoekers dat een starters- of stimuleringsbeurs heeft ontvangen, (2) de hoogte van de toegekende beurzen, (3) de verdeling van starters- en stimuleringsbeurzen over disciplines en genderverdeling, (4) de manier waarop de beurzen zijn ingezet (voor de aanstelling van een medewerker, de vergroting van onderzoekstijd of voor onderzoeksfaciliteiten) en (5) de gehanteerde systematiek bij de indirect met het onderzoek verbonden kosten.</p> <p><i>Waarom:</i> Het ministerie van OCW investeert in onderzoek en onderzoekstijd door middel van de starters- en stimuleringsbeurzen. De starters- en stimuleringsbeurzen spelen een belangrijke rol bij het creëren van rust en ruimte en het op orde brengen van het fundamenteel in het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek. Doel van de beurzen is het stimuleren van ongebonden onderzoek en verlagen van de werk- en aanvraagdruk. Deze indicator laat zien hoeveel onderzoekers beschikking hebben gekregen over deze beurzen, wat inzicht geeft in de hoeveelheid ruimte voor onderzoek die is gecreëerd. Deze indicator laat niet zien hoe onderzoekers de beurzen inzetten, maar de veronderstelling is dat de middelen bijdragen aan investeringen in onderzoek.</p>
27 BA	Investeren in onderzoek en onderzoekstijd	Matchingsdruk	Prestaties	Jaarlijks, nader te bepalen in afstemming met UNL	<p><i>Wat:</i> Deze indicator meet de hoeveelheid eigen middelen die universiteiten en umc's moeten besteden om onderzoek gefinancierd door derden (tweede en derde geldstroom, zie indicator 2 voor een uitgebreide definitie van de geldstromen) te kunnen uitvoeren.</p> <p><i>Waarom:</i> Onderzoeksfinciers vragen geregeld matching vanuit eigen middelen bij honorering van projecten. Succes op de tweede en derde geldstroom kan dan leiden tot druk op de middelen uit de eerste geldstroom (zie indicator 2 voor een beschrijving van deze geldstromen). De matchingsdruk maakt inzichtelijk hoeveel eigen middelen instellingen moeten besteden om onderzoek gefinancierd door derden (tweede en derde geldstroom, en bij umc's ook de vierde geldstroom) te kunnen uitvoeren. Het geeft daarmee een indicatie van spanning die ontstaat door financiers die niet de volledige kosten van onderzoek financieren. Hierbij geldt dus in het algemeen dat een hogere matchingsdruk betekent dat universiteiten minder middelen vrij hebben voor ongebonden onderzoek (of andere typen onderzoek). De matchingsdruk kan verschillen per type instelling, faculteit of (subsidie)programma.</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					Het is dus moeilijk om op basis van deze indicator conclusies te trekken die van toepassing zijn op het gehele wetenschapssysteem. In het bestuursakkoord is daarom afgesproken dat hiervoor een indicator ontwikkeld wordt. In eerste instantie zal deze indicator zich (primair) richten op de matchingsdruk die ontstaat door deelname aan Horizon Europe en de versterking van deelname aan Horizon Europe door deze matching vanuit het ministerie te dekken. In de evaluaties van de Beleidsevaluatie Agenda zal extra aandacht besteed worden aan meer gedetailleerde informatie per type instelling, faculteit of (subsidie)programma.
28 BA	Werkkapitaal onderzoekers (starters- en stimuleringsbeurzen)	Toegekende starters- en stimuleringsbeurzen	Prestaties	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Zie indicator 26 (Toegekende starters- en stimuleringsbeurzen) voor de beschrijving van de indicator.</p> <p><i>Waarom:</i> Het ministerie van OCW investeert in onderzoek en onderzoekstijd door middel van de starters- en stimuleringsbeurzen. De starters- en stimuleringsbeurzen spelen een belangrijke rol bij het creëren van rust en ruimte en het op orde brengen van het fundament in het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek. Doel van de beurzen is het stimuleren van ongebonden onderzoek en verlagen van de werk- en aanvraagdruk door onderzoekers beschikking te geven over eigen werkkapitaal waarvoor ze niet in concurrentie aanvraag hoeven doen.</p>
29	Versterking van internationale samenwerking (o.a. verhoogde deelname aan Europese programma's)	Internationale samenwerking/co-publicaties (per wetenschapsgebied) bij wetenschappelijke publicaties	Prestaties	Elke twee jaar, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator meet welk aandeel (percentage) van publicaties van onderzoekers aan Nederlandse instellingen is geschreven in samenwerking met onderzoekers uit andere landen. Deze berekening wordt gebaseerd op basis van adressen van de instellingen waaraan de auteurs van een publicatie verbonden zijn. Tevens wordt het percentage van Nederland vergeleken met andere landen wereldwijd.</p> <p><i>Waarom:</i> Aansluiting bij het internationaal (top)onderzoek uit zich geregeld in samenwerking in onderzoeksprojecten en publicaties. Deze indicator geeft een beeld van de mate waarin Nederlands onderzoek aansluiting vindt bij andere landen. De beperking van deze indicator is dat internationale samenwerking verschillende verschijningsvormen heeft en mede bepaald wordt door omvang en taal. Een klein land als Nederland is meer aangewezen op internationale samenwerking. Een hogere score op deze indicator geeft daarom niet direct inzicht in de internationaal competitieve positionering, maar door dit te meten wordt wel inzicht gecreëerd in de mate waarin internationale aansluiting gevonden wordt door Nederlandse onderzoekers.</p>
30	Versterking van internationale samenwerking (o.a. verhoogde deelname aan Europese programma's)	Aantal Europese partnerschappen waaraan Nederland deelneemt	Prestaties	Jaarlijks, NWO/RVO	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft inzicht in het aantal (en de typen) Europese partnerschappen waaraan Nederland deelneemt. Deze partnerschappen zijn onderdeel van Horizon Europe.</p> <p><i>Waarom:</i> Deze indicator geeft een signaal van de mate waarin Nederland zeggenschap heeft bij het ontwerp van programma's en onderzoeksfinanciering. Een</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					sterke nationale positionering bij het ontwerp kan zich op termijn vertalen naar aansluiting bij het internationale toponderzoek.
31 BA	Sectorplannen	Mid- en eindtermevaluaties monitorings-commissies	Prestaties	2026 en 2029, monitorings-commissies sector-plannen	De monitoringscommissies van de sectorplannen (bèta & techniek commissie, SSH-commissie, medische commissie) zullen de voortgang van de sectorplannen monitoren aan de hand van sectorspecifieke kpi's. Elk van de commissies levert een midterm- en een eindexamen op (resp. 2026 en 2029).
32	Ontwikkeling en resultaten van onderzoeksinfrastructuren	Totaal aantal projecten gefinancierd vanuit de Roadmap GWI	Prestaties	Jaarlijks, NWO	<p><i>Wat:</i> Deze indicator toont de voortgang op de realisatie of upgrade van onderzoeksfaciliteiten in Nederland met een internationale uitstraling. Door een kwantitatieve benadering wordt een overzicht gegeven van het aantal en de diversiteit (domein, doelgroep, fysiek/digitaal, single-sited/gedistribueerd) van onderzoeksfaciliteiten.</p> <p><i>Waarom:</i> Goede onderzoeksfaciliteiten zijn van belang voor het behouden van de sterke positie van het Nederlandse onderzoekstelsel. Het monitoren van de ontwikkelingen in en de staat van deze faciliteiten geeft inzicht in de mogelijkheden die onderzoekers in Nederland op dit vlak hebben. De indicator geeft geen inzicht in het gebruik van onderzoeksfaciliteiten of hoe faciliteiten na initiële financiering worden onderhouden (met geld uit andere bronnen). Toekomstig gebruik en onderhoud zijn echter voorwaarden om in aanmerking te komen voor financiering. Hoewel deze indicator daar geen directe data over opgeeft, zijn deze aspecten dus wel geborgd. In de evaluaties van de Beleidsbeoordeling Agenda zal hier extra aandacht aan besteed worden.</p>
33 BA	Versterking van Erkennen & Waarderen (o.a. programma Erkennen & Waarderen)	Initiatieven van het programma Erkennen & Waarderen	Prestaties	Jaarlijks, Programma Erkennen & Waarderen	<p><i>Wat:</i> Ervaringen benutten, succes zichtbaar maken, experimenteren, inspireren, co-creëren, good practices delen en van elkaar leren zijn de kerningrediënten van het gezamenlijke programma Erkennen & Waarderen. Hiervoor ontplooit het programma jaarlijks diverse initiatieven. Deze indicator geeft een overzicht van de typen en frequentie van initiatieven van het programma Erkennen & Waarderen.</p> <p><i>Waarom:</i> Een nieuwe balans in het Erkennen & Waarderen van wetenschappers vraagt om een diepgaande cultuurverandering. De echte veranderingen vinden plaats binnen de instellingen, op het niveau van een faculteit, departement, instituut, afdeling of team. Het gezamenlijke programma richt zich erop dat de betrokken partners de ambities van het programma in samenhang implementeren. Een jaarlijks verslag van de ontplooiende initiatieven geeft inzicht hoe de verschillende niveaus binnen de instellingen betrokken worden bij Erkennen & Waarderen.</p>
34 BA	Versterking van maatschappelijke waarde van onderzoek (o.a. via Nationaal Groeifonds-	Strategie en beleid voor vergroten	Prestaties	Jaarlijks, UNL	<i>Wat:</i> Deze indicator brengt kwalitatief in beeld of de strategie van de universiteiten een beschrijving geeft van het beleid en de activiteiten die ingezet worden voor het vergroten van maatschappelijke impact (veel, enigszins, weinig) en of het tijdspad hierbij ook benoemd wordt (ja/nee). In het bestuursakkoord staat de afspraak dat

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
	projecten, Nationale Wetenschapsagenda)	maatschappelijke impact			instellingen goede en realistische doelen gaan formuleren voor betere kennisoverdracht en impact, en dat UNL daarover jaarlijks rapporteert. <i>Waarom:</i> De ambitie is om de positieve impact van Nederlandse kennis op welvaart en welzijn te vergroten. Impact gaat altijd over de bijdrage van kennis aan ontwikkelingen in de economie en maatschappij. De weg van kennis naar impact noemen we valorisatie. ¹³ Met deze indicator wordt gekeken of instellingen een centrale strategie hebben voor het vergroten van maatschappelijke impact (incl. doelstellingen), en of de gestelde doelstellingen haalbaar zijn. Deze kwalitatieve indicator geeft informatie over de manier waarop onderzoeksinstellingen hun impact willen vergroten middels hun beleid. Het gaat hierbij vooral om plannen en minder om realisatie (en effect) van deze plannen, hiervoor zijn andere indicatoren van belang. Desalniettemin is de inzet van instellingen op het gebied van maatschappelijke impact een relevante indicator om te volgen, omdat het maken van impact een langetermijndoel is waarvoor duurzame inzet vanuit een instelling noodzakelijk is.
35 BA	Versterking van praktijkgericht onderzoek	Personele ontwikkeling in de hbo-sector	Prestaties	Jaarlijks, VH	<i>Wat:</i> Deze indicator omvat: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling in aantal per functieniveau (lectoren, onderzoekers, kandidaten, promovendi, postdocs, onderzoeksondersteuning); • Lector-student-ratio; • Gemiddelde omvang van de aanstelling van een lector (fte); • Aantal lectoren met een dubbelaanstelling (bedrijfsleven, universiteit, ander instituut). <i>Waarom:</i> Meer ruimte voor praktijkgericht onderzoek vraagt om ontwikkelingen in het personeelsbestand van hogescholen voor het vergroten van de onderzoekscapaciteit. Deze indicator is relevant om ontwikkelingen in de kwaliteit van praktijkgericht onderzoek te meten, omdat onderzoekscapaciteit een belangrijke voorwaarde is om goed onderzoek te kunnen doen. Lectoren verdelen hun tijd tussen onderwijs en onderzoek. Om in beeld te brengen hoeveel ruimte er is voor onderzoek, is het dus relevant om te weten hoe het aantal lectoren zich verhoudt tot het aantal studenten. In combinatie met de gemiddelde aanstelling van een lector geeft dit inzicht in de capaciteit voor praktijkgericht onderzoek. Dit geeft echter geen inzicht in de activiteiten die ontplooid worden met de ingezette uren. Desalniettemin kan worden aangenomen dat als er meer personeel en FTE beschikbaar zijn in onderzoeksfuncties er over de gehele linie meer ruimte is voor het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek.

¹³ Kamerbrief "Actieplan innovatie en valorisatie" (11 november 2022).

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
36 BA	Versterking van praktijkgericht onderzoek	Financiële middelen voor PGO bij hogescholen	Prestaties	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze indicator monitort de financiële middelen voor onderzoek en de ontwikkeling in deze financiële middelen bij hogescholen, en maakt daarbij onderscheid tussen de eerste, tweede en derde geldstroom (zie indicator 2 voor een uitgebreide definitie van de geldstromen). Hogescholen verzamelen deze informatie in hun bestuursverslagen. De VH rapporteert hierover op sectorniveau in de brancherapportage.</p> <p><i>Waarom:</i> Om praktijkgericht onderzoek in de hbo-sector op een duurzame manier te stimuleren is zowel onderzoekscapaciteit als financiële inzet nodig. De veronderstelling is dat meer middelen meer praktijkgericht onderzoek kunnen bekostigen, waardoor praktijkgericht onderzoek verder groeit. De indicator geeft een beeld van de ruimte die gecreëerd wordt voor praktijkgericht onderzoek, maar geeft niet direct inzicht in de daadwerkelijke besteding van deze middelen. Desalniettemin mag worden aangenomen dat meer financiering voor onderzoek zich zal vertalen naar meer ruimte voor onderzoek, daarom is gekozen om de financiële middelen voor onderzoek en de ontwikkeling in deze financiële middelen bij hogescholen te monitoren.</p>
37	Versterking van wetenschapscommunicatie (o.a. via het Nationaal Expertisecentrum voor Wetenschap en Samenleving)	Indicator volgt op advies van het Nationaal Expertisecentrum Wetenschap & Samenleving (NEWS)	Prestaties	Frequentie volgt op advies van het NEWS	Als NEWS is opgericht, zal OCW afspraken maken met NEWS over het opstellen van indicatoren en de verslaglegging daarvan.
38 BA	Versterking van open science (o.a. via het Regieorgaan Open Science)	Voortgang Open Science	Prestaties	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> UNL monitort de voortgang op open science in een kwalitatief jaarverslag. Daarin staat wat universiteiten in een bepaald jaar hebben gedaan om open science verder te brengen. In de daaropvolgende verslagen moet vooruitgang op te maken zijn.</p> <p><i>Waarom:</i> Open Science kan worden omschreven als wereldwijde transitie naar transparantere en collaboratieve wetenschap, zodat de wetenschappelijke en maatschappelijke impact van wetenschap kan worden vergroot. Deze indicator geeft geen inzicht in de mate waarin de transitie naar open science geslaagd is, maar geeft inzicht in de vordering van het Open Science programma en de mogelijkheden die worden ingezet om deze transitie vorm te geven.</p>

3.2 Fonds voor Onderzoek en Wetenschap

Beleidsindicatoren

In de onderstaande tabel worden indicatoren van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid (tabel 5) opnieuw gepresenteerd. De reden is dat zij gekoppeld zijn aan instrumenten die vanuit het Fonds worden bekostigd, maar als onderdeel van het onderzoeks- en wetenschapsbeleid.

Tabel 6 Set beleidsindicatoren voor het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
Beleidsdoelstellingen voor onderzoek en wetenschap (effecten, impact)					
1	Versterken van het fundament	Kwaliteit Wetenschap - citatie-impactscore internationaal vergeleken	Impact	Elke twee jaar, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator laat zien hoe vaak wetenschappelijke publicaties van onderzoekers in Nederland worden geciteerd in vergelijking met wetenschappelijke publicaties van onderzoekers uit andere landen, aangepast voor verschillen in de internationale citatiecultuur tussen wetenschapsgebieden. Daarbij is het wereldwijde gemiddelde per vakgebied gelijk gesteld aan 1. Een citatie-impactscore van 2 betekent bijvoorbeeld dat een publicatie tweemaal zo vaak wordt geciteerd als de gemiddelde publicatie uit hetzelfde vakgebied. Dit wordt gemeten op drie niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederland internationaal vergeleken; • Institutionele sectoren (universiteiten, umc, hogescholen, ziekenhuizen, bedrijven, internationale organisaties, overheid en musea) • Wetenschapsgebieden (natuur, gezondheidszorg, sociale wetenschappen, techniek, landbouw en geesteswetenschappen). <p><i>Waarom:</i> Citaties van wetenschappelijke output laten zien dat deze wetenschappelijk van belang worden geacht. Het meten van wetenschappelijke impact op basis van (de impact van) publicaties staat in het kader van erkennen en waarderen steeds meer onder druk. Deze indicator geeft geen inzicht in de kwaliteit van andere vormen van wetenschappelijke output en er kunnen verschillende redenen zijn waarom citaties achterblijven. Er zijn bijvoorbeeld sterke verschillen in publicatie- en citatieculturen tussen wetenschapsgebieden. De citatie-impactscore is echter een robuuste indicator die al lange tijd gebruikt wordt en nog steeds een goed te hanteren maatstaf is om de internationale positie van Nederland in kaart te brengen.¹⁴ De verschillen tussen wetenschapsgebieden gelden namelijk in dezelfde mate voor andere landen. Er helemaal aan voorbij gaan is dus niet te adviseren.</p>
2	Versterken van het fundament	Positie qua budget kaderprogramma dat naar Nederland	Impact	Jaarlijks, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Het kaderprogramma Horizon Europe is het belangrijkste EU-financieringsinstrument voor onderzoek en innovatie. Deze indicator laat zien welk percentage van het budget van het Kaderprogramma naar Nederland gaat (in totaal</p>

¹⁴ Zie ook [Duiden van de kwaliteiten van wetenschap | Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie \(awti.nl\)](#)

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
		gaat (retourpercentage)			<p>vanaf de start van het programma tot aan het meetmoment), en welke positie Nederland daarmee inneemt in de rangorde van ontvangende landen.</p> <p><i>Waarom:</i> De relatieve positie van Nederland in dit programma geeft indirect inzicht in de kwaliteit van Nederlands onderzoek, en de mate waarin Nederland via het Europees kaderprogramma de beschikbare middelen voor onderzoek en wetenschap weet te vergroten.</p>
3	Ruimte geven aan divers talent	Internationale mobiliteit van wetenschappers	Impact	Elke twee jaar, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator toont de mate waarin er sprake is van instroom van wetenschappelijk talent vanuit andere landen en uitstroom van wetenschappelijk talent vanuit Nederland.</p> <p><i>Waarom:</i> Mobiliteit draagt bij aan kenniscirculatie. Buitenlands onderzoektalent draagt bij aan de nationale economie en het nationale wetenschapssysteem. Deze indicator geeft een inzicht in de mate van mobiliteit. De indicator geeft daarnaast inzicht in de gemiddelde wetenschappelijke kwaliteit van de in- en uitstromende onderzoekers op basis van de gemiddelde citatie-impactscore. De indicator geeft geen inzicht in wat een ideale balans is. Deze indicator geeft over een bepaalde periode van bijvoorbeeld 10 jaar aan welk percentage van onderzoekers die vanuit Nederland naar het buitenland zijn vertrokken ook zijn teruggekeerd naar Nederland.</p>
4	Vergroten van de maatschappelijke impact	Publiek vertrouwen in de wetenschap	Impact	Elke drie jaar, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft weer in welke mate Nederlandse burgers vertrouwen hebben in 'de wetenschap' en in andere instituties (rechtspraak, Tweede Kamer, kranten, regering, televisie, vakbonden en grote ondernemingen). Dit vertrouwen wordt weergegeven per type instituut. Ook geeft deze indicator inzicht hoe dit vertrouwen zich ontwikkelt over tijd en hoe het verschilt onder groepen met verschillende achtergronden op het gebied van gender, opleidingsniveau, politieke voorkeur en tijdsbesteding. Dit vertrouwen wordt gemeten door het Rathenau Instituut, dat in enquêtes onder een steekproef van Nederlandse burgers uitvraagt of zij hun vertrouwen in de verschillende instituties uit kunnen drukken op een schaal van 1 (geen vertrouwen) tot 10 (zeer veel vertrouwen).</p> <p><i>Waarom:</i> Maatschappelijke impact is een belangrijk doel van het onderzoek. Deze indicator geeft geen direct inzicht in de maatschappelijke impact van het onderzoek. Het vertrouwen in de wetenschap geeft een indicatie van de mate waarin burgers ontvankelijk zijn voor wetenschappelijke inzichten, het publiek vertrouwen is daarmee voorwaardelijk voor maatschappelijke impact.</p>
5	Meer ruimte voor excellent onderzoek (ongebonden en thematisch)	Honoreringspercentages NWO	Effecten	Jaarlijks, NWO	<p><i>Wat:</i> Met deze indicator wordt gemeten welk percentage van de door NWO ontvangen aanvragen gehonoreerd wordt. Dit wordt gemeten per financieringslijn (programma).</p> <p><i>Waarom:</i> NWO moet veel onderzoeksvoorstellen die als excellent worden beoordeeld, afwijzen omdat er meer wordt aangevraagd dan kan worden gefinancierd. Hierdoor kan excellent onderzoek niet worden uitgevoerd. Bovendien betekenen lage</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					honoreringspercentages dat er veel tijd verloren gaat aan het schrijven van (excellente) onderzoeksvoorstellen die niet gehonoreerd (kunnen) worden. Een hoger honoreringspercentage is daarmee een indicatie van meer ruimte voor excellent onderzoek. De indicator geeft onder andere een beeld van de mate waarin het ophogen van de middelen voor open competitie ertoe leidt dat meer onderzoeksvoorstellen van hoge kwaliteit kunnen worden gehonoreerd. De honoreringspercentages kunnen per programma aanzienlijk verschillen en geven geen inzicht in het absoluut aantal aanvragen dat is ingediend of het beschikbare budget (dat kan ook sterk variëren). Toch geeft deze indicator, gezamenlijk met de andere indicatoren die gebruikt worden voor het weergeven van de ruimte voor onderzoek (bijv. indicator 3 en indicator 9), een goede impressie van de mogelijkheden voor onderzoekers om hun onderzoeksvoorstellen gehonoreerd te krijgen. Tevens geeft deze indicator een beeld van de concurrentie die er is onder onderzoekers (zie indicator 11).
6	Lagere werkdruk	Ervaren werkdruk	Effecten	Elke drie jaar, BZK & CBS	<p><i>Wat:</i> In het WERKonderzoek is een enquête uitgezet onder respondenten in het wetenschappelijk onderwijs, waarin respondenten wordt gevraagd hoeveel werkdruk zij ervaren (op de as zeer weinig tot zeer veel). Deze indicator wordt uitgedrukt in het percentage dat veel tot zeer veel werkdruk ervaart. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen Wetenschappelijk personeel en Ondersteunend en Beheerspersoneel, tussen verschillende leeftijdsgroepen, verschillende functiegroepen (leidinggevend/meewerkend) en aanstellingsomvang.</p> <p><i>Waarom:</i> Deze indicator geeft inzicht in de ervaren werkdruk aan universiteiten: een groot deel van de coalitieakkoordmiddelen voor wetenschapsbeleid is er op gericht deze werkdruk omlaag te brengen. Door de trend van werkdruk te kunnen volgen, krijgen we inzicht in het succes van die doelstelling. Het gebruik van de bestaande studie WERKonderzoek is haalbaar (2023).</p> <p>In het bestuursakkoord is de ambitie uitgesproken om in de toekomst onderdelen uit bestaande medewerkerstevredenheidsonderzoeken te gaan gebruiken. De umc's rapporteren direct aan OCW. Ongeacht van deze aanvullende bron, blijft het WERKonderzoek een relevante bron voor het weergeven van de ervaren werkdruk in het wetenschappelijk onderwijs.</p>
7	Meer ruimte voor aantrekken en behouden talent	Aantal FTE onderzoeksfuncties aan universiteiten	Effecten	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft inzicht in de beschikbare onderzoekscapaciteit in FTE aan universiteiten. Dit wordt zowel in absolute termen als in relatieve termen (percentage van het totale personeelsbestand van universiteiten) weergegeven.</p> <p><i>Waarom:</i> De ontwikkeling van deze indicator over de tijd geeft inzicht in de mate waarin er mettertijd meer of minder ruimte is voor aantrekken en behouden van talent aan universiteiten. Deze indicator geeft geen inzicht in de tijdsbesteding of loopbaanontwikkeling van individueel talent. De veronderstelling is dat ontwikkelingen in</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					de onderzoekscapaciteit, zoals een grotere onderzoekscapaciteit, meer ruimte biedt aan talent.
8 BA	Meer ruimte voor aantrekken en behouden talent	Personele ontwikkeling in de hbo-sector	Effecten	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze indicator omvat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling in aantal per functieniveau (lectoren, onderzoekers, kandidaten, promovendi, postdocs, onderzoeksondersteuning); • Lector-student-ratio; • Gemiddelde omvang van de aanstelling van een lector (fte); • Aantal lectoren met een dubbelaanstelling (bedrijfsleven, universiteit, ander instituut). <p><i>Waarom:</i> Meer ruimte voor aantrekken en behouden van talent in het praktijkgericht onderzoek vraagt om ontwikkelingen in het personeelsbestand van hogescholen voor het vergroten van de onderzoekscapaciteit. Deze indicator geeft geen inzicht in de tijdsbesteding of loopbaanontwikkeling van individueel talent. De veronderstelling is dat ontwikkelingen in het personeelsbestand, zoals een grotere onderzoekscapaciteit, meer ruimte biedt aan talent.</p>
9 BA	Verbeterde sociale veiligheid	Percentage studenten en medewerkers dat zich veilig voelt binnen de instelling	Effecten	Jaarlijks vanaf 2024, UNL/VH/umc's.	<p><i>Wat:</i> Deze indicator meet het percentage studenten en medewerkers dat aangeeft zich veilig te voelen binnen de instelling. Dit wordt opgehaald middels een enquête onder studenten en medewerkers. De monitoringsvragen worden door de instellingen onderling uniform bepaald, via UNL, VH en SURF. De monitor heeft betrekking op studenten en alle medewerkers – met inbegrip van ondersteunend personeel. UNL (in samenspraak met NFU) en VH stellen de resultaten geaggregeerd op sectorniveau beschikbaar. De umc's nemen in de medewerkers- tevredenheidonderzoek een vraag op over veilig voelen.</p> <p><i>Waarom:</i> Het is van belang dat studenten en andere medewerkers van ho-instellingen kunnen werken in een veilige omgeving. Deze indicator geeft geen inzicht in beweegredenen voor medewerkers om de Nederlandse wetenschap te verlaten, maar kan wel inzicht geven wanneer dit gebeurt als gevolg van beperkte sociale veiligheid. Hogescholen en universiteiten hebben de ambitie dat studenten en medewerkers zich te allen tijde veilig kunnen voelen in hun studie en op hun werkplek. Om deze reden is in het bestuursakkoord gekozen voor de ervaren sociale veiligheid.</p>
10 BA	Meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek	Strategie en beleid voor vergroten maatschappelijke impact	Effecten	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Deze indicator brengt kwalitatief in beeld of de strategie van de universiteiten een beschrijving geeft van het beleid en de activiteiten die ingezet worden voor het vergroten van maatschappelijke impact (veel, enigszins, weinig) en of het tijdspad hierbij ook benoemd wordt (ja/nee). In het bestuursakkoord staat de afspraak dat instellingen goede en realistische doelen gaan formuleren voor betere kennisoverdracht en impact, en dat UNL daarover jaarlijks rapporteert.</p>

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
					<p><i>Waarom:</i> De ambitie is om de positieve impact van Nederlandse kennis op welvaart en welzijn te vergroten. Impact gaat altijd over de bijdrage van kennis aan ontwikkelingen in de economie en maatschappij. De weg van kennis naar impact noemen we valorisatie.¹⁵ Met deze indicator wordt gekeken of instellingen een centrale strategie hebben voor het vergroten van maatschappelijke impact (incl. doelstellingen), en of de gestelde doelstellingen haalbaar zijn. Deze kwalitatieve indicator geeft informatie over de manier waarop onderzoeksinstellingen hun impact willen vergroten middels hun beleid. Het gaat hierbij vooral om plannen en minder om realisatie (en effect) van deze plannen, hiervoor zijn andere indicatoren van belang. Desalniettemin is de inzet van instellingen op het gebied van maatschappelijke impact een relevante indicator om te volgen, omdat het maken van impact een langetermijndoel is waarvoor duurzame inzet vanuit een instelling noodzakelijk is.</p>
11 BA	Meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek	Meta-analyse van het criterium "maatschappelijke relevantie van onderzoek" van SEP-evaluaties van onderzoekseenheden in Nederland	Effecten	Elke drie jaar, OCW (via aanbesteding onafhankelijk onderzoeksbureau)	<p><i>Wat:</i> Alle onderzoekseenheden in Nederland worden eens in de zes jaar geëvalueerd volgens het SEP-protocol 2021-2027. Eén van de hoofdcriteria hierbij is de maatschappelijke relevantie van onderzoek. Deze indicator maakt inzichtelijk wat de realisatie en effecten van plannen van instellingen zijn op maatschappelijke impact (zie indicator 21 in Tabel 5). Een meta-analyse van deze evaluaties op dit thema kan worden vormgegeven aan de hand van drie thema's uit het SEP-protocol voor maatschappelijke relevantie en onderzoek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeksproducten voor maatschappelijk doelgroepen; • Het gebruik van onderzoeksproducten door maatschappelijk doelgroepen; • Indicaties van erkenning (van kennis of producten) door maatschappelijke doelgroepen. <p>Omdat deze indicator in veel gevallen niet kwantitatief te meten is, worden voornamelijk kwalitatieve methoden, zoals tekstanalyses, gebruikt.</p> <p><i>Waarom:</i> Maatschappelijke impact is een belangrijke taak van kennisinstellingen. Goede indicatoren voor maatschappelijke impact kunnen sterk per discipline en per onderzoekseenheid verschillen. In het bestuursakkoord is afgesproken om indicatoren te ontwikkelen voor de maatschappelijke impact van onderzoek, waarvoor is gekozen om uit te gaan van het SEP-protocol. Het SEP-protocol is een flexibel instrument, dat onderzoekseenheden en evaluatiecommissies de kans biedt om per geval te bepalen wat de maatschappelijke relevantie van dat specifieke onderzoek bepaalt, en aan de hand van welke criteria en indicatoren dat het beste geëvalueerd kan worden. Door systematischer gebruik te maken van de bevindingen van SEP-evaluaties, aan de hand van informatie categorieën in het nieuwe protocol, kan op geaggregeerd niveau een beter beeld gevormd worden van de kwaliteit van onderzoek in Nederland, waarbij recht wordt gedaan aan de heterogeniteit van onderzoek en wordt voorkomen dat onderzoekseenheden op een onwenselijke manier met elkaar vergeleken worden.</p>

¹⁵ Kamerbrief "Actieplan innovatie en valorisatie" (11 november 2022).

	Beleidsthema	Indicator	Niveau	Frequentie en bron	Beschrijving
12 BA	Meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek	Verbinding met de regio (beschrijving van samenwerkingen met de regio's)	Effecten	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze kwalitatieve indicator kijkt naar wat voor soorten en vormen samenwerkingsverbanden hogescholen in werking zetten met de regio. Er wordt via een kwalitatieve analyse op sector niveau gekeken naar illustratieve voorbeelden van (regionale) samenwerkingsverbanden.</p> <p><i>Waarom:</i> Hogescholen zijn op diverse manieren verbonden met de regio. Hogescholen hebben vaak zowel publiek-private als publiek-publieke samenwerkingsverbanden in de regio. De indicator biedt zicht op onderwerpen uit het bestuursakkoord, zoals aansluiting bij de arbeidsmarktvaart en de economische en maatschappelijke ontwikkelingen in de regio, de vitalisering van krimpregio's, en op langere termijn, bijdragen aan inzichten in de maatschappelijke impact van hogescholen in de regio. Zo wordt inzicht gegeven in wat er in de sector speelt en welke aanpakken hogescholen nemen wat betreft regionale samenwerkingsverbanden. Het doel hierbij is om te leren over wat er in de sector gebeurt en hoe samenwerkingsverbanden beter vorm kunnen nemen.</p>
13 BA	Meer maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek	Jaarlijkse resultaten kwaliteitszorg praktijkgericht onderzoek	Effecten	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze indicator richt zich op sectorniveau en kijkt naar: de ontwikkeling van de stand van 1) het kwaliteitszorgsysteem 2) de ontwikkeling in de kwaliteit van het onderzoek in hogescholen, en 3) bijdragen aan de beroepskwaliteit en brede samenleving, op sector niveau. De uitkomsten van de jaarlijkse rapportage van de uitgevoerde CEKO-visitaties op kwaliteitszorg binnen hogescholen worden gebruikt als invulling voor deze indicator, waarbij wordt gekeken naar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en onderzoeksprogramma; 2. De onderzoekseenheid maakt zichtbaar wat de bijdrage is aan de ontwikkeling van de beroepspraktijk en de bredere samenleving, het onderwijs en het onderzoeksdomein; 3. Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek; 4. De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties, maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk. <p><i>Waarom:</i> Het praktijkgericht onderzoek levert een belangrijke bijdrage aan maatschappelijke impact en moet dus van hoge kwaliteit zijn. Strikt genomen is deze indicator een meta-analyse. Het geeft een diepgaand beeld van de relevantie en kwaliteit van het onderzoek en de organisatie van het onderzoek en de organisatie ervan in een onderzoekseenheid.</p>

4. Indicatoren Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap

In de voorgaande paragrafen zijn de doelenbomen, informatiebehoefte, evaluatiekalender en indicatorensets gericht op het onderzoeks- en wetenschapsbeleid toegelicht. Het Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap heeft echter een bredere scope en omvat beleidsthema's en indicatoren voor zowel onderzoek en wetenschap als ook het hoger onderwijs.

Voor het hoger onderwijs en studiefinanciering is in 2022-2023 middels een Stelselrapportage gekeken naar het gevoerde beleid over de afgelopen zes jaar met een reflectie op de effecten hiervan. Daarbij is ook vooruit gekeken naar het onderwijsveld van de toekomst door middel van een Toekomstverkenning met de directies MBO en OWB. Deze twee vormen van terugkijken en reflectie in combinatie met vooruit kijken, geven samen met de indicatoren waarop we voortgang meten rond de afspraken van het Bestuursakkoord een sterke basis voor onze beleidskeuzes en monitoring hierop. Tevens wordt jaarlijks bij de begroting een Strategische Evaluatie Agenda opgesteld die hiermee samenhangt.¹⁶ Op deze manier werken we continue aan het verstevigen van onze beleidscyclus.

Hierna is de stand van zaken rond de uitwerking van de indicatoren in het bestuursakkoord toegelicht (tabel 7). Tabel 7 is opgezet volgens de beleidsthema's en indicatoren in tabel 2a en 2b (pag. 27-30) uit het bestuursakkoord en is hier een nadere uitwerking van. Als de indicatoren al beschreven zijn in tabel 5 bij het onderzoeks- en wetenschapsbeleid, dan wordt hier volstaan met een nummerv verwijzing. De andere indicatoren hebben een beschrijving in de laatste kolom.

¹⁶ Zie voor SEA 2023: [pdf \(overheid.nl\)](https://overheid.nl)

Indicatoren Bestuursakkoord

Tabel 7 Beleidsindicatoren, opgenomen in Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap

Beleidsthema	Indicator	Frequentie en bron	Beschrijving
Financieel beeld, indicator			
Investeringen in R&D&I	Investeringen in R&D als percentage bruto binnenlands product	Jaarlijks, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft een weergave van de ontwikkeling van beschikbare budgetten voor Research & Development (R&D). Het gaat om het totaal aan middelen voor R&D. Dit wordt ook uitgesplitst in publieke en private middelen. Hierbij worden de investeringen als percentage van het bruto binnenlands product (bbp) afgezet tegen andere landen.</p> <p><i>Waarom:</i> Deze indicator geeft aan in welke mate in Nederland geïnvesteerd wordt in R&D. Nederland heeft zich gecommitteerd aan de Lissabon-doelstelling van 3%. Deze indicator wordt al lang en betrouwbaar gemeten. Het percentage van het bbp wordt ook vergeleken met andere landen. Het is daarmee een belangrijke indicator van de mate waarin investeringen in onderzoek in Nederland zich verhouden tot investeringen in andere landen.</p>
Omvang eerste, tweede en derde geldstroom	Omvang eerste, tweede en derde geldstroom	Jaarlijks, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft een inzicht in de verhoudingen tussen financieringsbronnen voor onderzoek en de verschuivingen hierin. Hierbij hanteren diverse sectoren verschillende definities van geldstromen, die daarom ook niet met elkaar vergeleken worden: Geldstroommiddelen wo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerste: de Rijksbijdrage die rechtstreeks vanuit het ministerie (van OCW e.a.) naar universiteiten gaat en waarin tevens een deel bestemd is voor onderzoek bij de Universitair Medische Centra (umc's). • Tweede: de Rijksbijdrage die via NWO in competitie wordt verdeeld en om de basisfinanciering die via NWO en KNAW rechtstreeks over de onderliggende instituten wordt verdeeld. • Derde: omvat alle overige (publieke en private) financiering, dus inclusief de publieke middelen die vanuit de Europese Unie (EU) in competitie worden toegewezen. <p>Geldstroommiddelen umc's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerste: de middelen van de Rijksoverheid die via universiteiten rechtstreeks worden doorgegeven aan umc's. • Tweede: overige overheidsgefinancierde budgetten, zoals via ZonMw, NWO en Europa. • Derde: de middelen afkomstig van gezondheidsfondsen en private instellingen zonder winstoogmerk. • Vierde: de middelen afkomstig van private organisaties met winstoogmerk. <p>Geldstroommiddelen hbo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerste: de Rijksbijdrage die rechtstreeks vanuit het ministerie (van OCW e.a.) naar hogescholen gaat. • Tweede: de financiering van NWO (waaronder SIA) en Europa. • Derde: baten werk in opdracht van derden (ook Europese gelden). • Overige baten.

			<p><i>Waarom:</i> Veranderingen in de verhoudingen tussen de geldstromen geven allereerst een indicatie van de afhankelijkheid van instellingen (en hun medewerkers) van middelen die in concurrentie worden verkregen. Dit is o.a. relevant voor werkdruk. Daarnaast biedt het aandeel van de structurele financiering, de eerste geldstroom, een indicatie van de ruimte voor ongebonden, nieuwsgierigheidsgedreven onderzoek (hoewel ook in de overige geldstromen ruimte is voor dit type onderzoek). Andersom is het aandeel van competitieve financiering een indicatie voor sturing op onderzoek vanuit maatschappelijke of commerciële belangen. Gezamenlijk geeft de totale omvang van de geldstromen tenslotte een overzicht van de hoeveelheid financiering van onderzoek.</p>
Verhouding onderwijs- & onderzoekdeel	Verhouding tussen onderwijs- en onderzoeksdeel	Jaarlijks, Rijksjaar-verslagen OCW	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft inzicht in de verhouding in de financiering door het ministerie van OCW tussen de onderwijs- en onderzoekstaak van universiteiten en hogescholen. Een groter aandeel onderwijs kan duiden op beperkingen ten aanzien van de ruimte voor onderzoek. Deze indicator wordt gemeten door (1) de rijksbijdrage voor onderwijs (onderwijsdeel) gedeeld door de totale rijksbijdrage voor onderwijs en onderzoek en (2) de rijksbijdrage voor onderzoek (onderzoeksdeel) gedeeld door de totale rijksbijdrage voor onderwijs en onderzoek. Deze indicator wordt gemeten op instellingsniveau en op sectorniveau van het wo en hbo.</p> <p><i>Waarom:</i> In Nederland is sprake van een sterke verwevenheid van onderwijs en onderzoek aan ho-instellingen. Het ministerie van OCW financiert beide taken via structurele financiering aan ho-instellingen. Deze indicator geeft niet direct inzicht in de besteding van middelen door ho-instellingen of de tijdsbesteding door onderzoekers. Desalniettemin is de veronderstelling dat een groter aandeel financiering voor onderzoek zich zal vertalen naar meer ruimte voor onderzoek en viceversa.</p>
Doelstelling 1: Versterking van het fundament			
Onderwijskwaliteit	Student-stafratio	Jaarlijks, RAHO + ROD (Register Onderwijsdeelnemers, beheert door DUO), WOPI + ROD	<p><i>Wat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Hogescholen: De student-stafratio wordt bepaald door het aantal ingeschreven studenten te delen door het aantal FTE docerend en onderzoekend personeel (DOP) op het niveau van instelling of opleiding. Universiteiten: De student-stafratio wordt berekend door het aantal ingeschreven studenten te delen op het aantal FTE onderwijsstaf (dat deel van het personeel dat voornamelijk betrokken is bij het geven van onderwijs: hoogleraren, universitaire hoofddocenten, universitair docenten en docenten). <p>N.B.: Deze gegevens zijn exclusief de sector/HOOP-gebied Gezondheid: daar ontbreken van gegevens over personeel in dienst bij UMC's dat onderwijs verzorgt</p> <p><i>Waarom:</i> De student-stafratio betreft een internationaal gangbare indicator om de intensiteit van studentenbegeleiding in het hoger onderwijs te meten. Hoe kleiner de student-stafratio, hoe intensiever de begeleiding. Per opleidingstype kan de benodigde student-stafratio sterk verschillen; opleidingen met veel practica en praktische werkvormen, verisen over het algemeen een kleinere student-stafratio dan opleidingen met minder werkgroeponderwijs. Deze indicator is vooral nuttig om veranderingen door de tijd heen te meten. Bij toenemende investeringen is de verwachting dat de student stafratio zal afnemen (verbeteren). Voor zover de werkdruk bij het onderwijspersoneel (relatief) groot is en de werklust de uren die</p>

			corresponderen met de FTE van het dienstverband overstijgt (structurele overuren), zou de effectieve student-staf ratio lager kunnen zijn.
	Onderwijskwalificatie docenten BDB en BKO (vanaf 2025)	Jaarlijks, Hogescholen: onbekend universiteiten: WOPI	<p>Wat:</p> <ul style="list-style-type: none"> VH: <i>De precieze definitie moet nog worden uitgewerkt aan de hand van wat haalbaar is voor hogescholen als de BDB van start gaat (vanaf 2025).</i> Voor de definitie wordt gedacht om op sectorniveau een percentage van het docerend (en eventueel onderzoekspersoneel) weer te geven dat in bezit is van de BDB. Op dit moment worden deze gegevens niet geregistreerd in de salarisadministraties Indicator voor WO: Het percentage van de groep docerenden die een BKO hebben. <p>Waarom: Algemeen wordt aangenomen dat docenten die beschikken over een BDB of BKO kwalitatief beter onderwijs verzorgen en daarop beter voorbereid zijn. Om de onderwijskwalificatie te behalen, onderwerpen deelnemers op basis van de meest recente inzichten in de pedagogiek en een reeks cursussen hun studentenbegeleiding, onderwijsmaterialen en colleges aan een kritische blik, en leggen verbeteringen ter beoordeling voor aan hun begeleiders en collega-docenten. Een goede voorbereiding op het geven van onderwijs is tevens een middel om werkstress en werkdruk te verminderen onder docenten.</p>
	Tevredenheid studenten algemeen	Jaarlijks, Studiekeuze123, Nationale Studenten Enquête (NSE)	<p>Wat: Het percentage van alle studenten dat met 'tevreden' of 'zeer tevreden' heeft geantwoord op de volgende NSE-items: <i>inhoud en opzet van de opleiding, opleiding in het algemeen, betrokkenheid en contact tussen docent en student, studiebegeleiding, docenten, aansluiting beroepspraktijk/loopbaan, toetsing en beoordeling.</i> Dit mondt uit in zeven verschillende percentages die studenttevredenheid reflecteren.</p> <p>Waarom: De Nationale Studenten Enquête (NSE) is een grootschalig landelijk onderzoek naar studenttevredenheid. Studentenoordelen laten zien wat de studenten die nu studeren vinden van hun opleiding en onderwijsinstelling. Deze informatie over opleidingen en onderwijsinstellingen draagt bij aan de transparantie van het hoger onderwijs, omdat het inzicht geeft in de kwaliteit hiervan (gebaseerd op de ervaringen van studenten). Ook kan informatie over studenttevredenheid bijdragen aan de kwaliteit van het hoger onderwijs. Student(on)tevredenheid is namelijk een belangrijke graadmeter voor hogescholen en universiteiten om het onderwijs en de organisatie te verbeteren.</p>
	Betrokkenheid medezeggenschap (monitor medezeggenschap)	Tweejaarlijks (2024 nieuwe versie), Oberon, de uitvoering van deze monitor ligt bij de studentenbonden	<p>Wat: Uit de medezeggenschapsmonitor van Oberon wordt het procentuele aandeel van de scores 'altijd' en 'meestal' bepaald op het item: <i>De raad/opleidingscommissie voelt zich duidelijk betrokken bij de besluitvorming van het bestuur/management.</i></p> <p>Waarom: We gaan er vanuit dat door een goede betrokkenheid van de medezeggenschap de onderwijskwaliteit verbetert. Dit blijkt ook uit de evaluaties van de kwaliteitsafspraken.</p>
Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt	Aantal duale trajecten en aantal studenten in de tekortsectoren (Techniek, Gezondheidszorg en Onderwijs) (hbo)	Jaarlijks CROHO + ROD	<p>Wat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Aantal duale trajecten: Het gaat om bekostigde hogescholen, en de onderdelen Techniek, Gezondheidszorg en Onderwijs. Peilmoment is 1 oktober. Aantal studenten: het aantal hoofdinschrijvingen (waarbij inschrijvingen ontdebeld zijn) in opleidingen van een tekortsector, geregistreerd op 1 oktober van het betreffende studiejaar.

			<p><i>Waarom:</i> Hogescholen spelen een belangrijke rol in het opleiden van geschoold personeel in de tekortsectoren gezondheidszorg, bètatechniek en onderwijs. Daarbij is het van belang dat we voor werkenden scholing en omscholing in de tekortsectoren aantrekkelijker maken door vergroting van de flexibele deeltijd- en duale trajecten in aansluiting op de behoeften op de arbeidsmarkt. Duale trajecten spelen hier een belangrijke rol bij.</p>
	Instream, uitval en switch en gediplomeerden tekortsectoren (gezondheidszorg, onderwijs en bèta techniek) (hbo)	Jaarlijks	<p><i>Wat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Instream: het aantal inschrijvingen in de tekortsectoren van studenten die niet eerder stonden ingeschreven bij de corresponderende opleidingen. Dit betreft zowel hoofdschrijvingen als neveninschrijvingen in het hbo. 2. Uitval: het aandeel van bovengenoemde instroom dat x aantal jaar later correspondeert met een oud-student die (1) voor de opleiding(en) in kwestie geen enkel diploma heeft behaald; en (2) niet (meer) ingeschreven staat in het ho. 3. Studiewissel: het aandeel van bovengenoemde instroom dat x aantal jaar later correspondeert met een student die (1) voor de opleiding(en) in kwestie geen enkel diploma heeft behaald; en (2) ingeschreven staat in het hoger onderwijs, maar niet meer bij dezelfde opleiding. 4. Diploma's: elke diploma die in het betreffende studiejaar is afgegeven, waarbij propedeuse diploma's niet worden meegeteld. <p><i>Waarom:</i> Met de extra middelen voor tekortsectoren (HBO) wordt ingezet op bovenstaande doelstellingen. Met het verhogen van de instroom, het verkleinen van de uitval en studiewissel zal het aantal gediplomeerden op de arbeidsmarkt toenemen. Deze set van indicatoren laat goed zien hoeveel gediplomeerde hbo professionals op de arbeidsmarkt komen in de tekortsectoren en daarvoor behouden blijven.</p>
	Afgestudeerden in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs en bètatechniek met baan in eigen of verwante sector (hbo)	Jaarlijks	<p><i>Wat:</i> Aantal afgestudeerden (in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs of bètatechniek) met een baan in de eigen of verwante richting als percentage van het totaal aantal afgestudeerden (in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs en bètatechniek) die in het desbetreffende studiejaar een diploma hebben behaald.</p> <p><i>Waarom:</i> Deze indicator laat zien hoeveel professionals op de arbeidsmarkt komen in de tekortsectoren en daar ook daadwerkelijk aan de slag gaan. Met de extra middelen wordt ingezet op het voorkomen van uitval direct na de studie (0 tot 5 jaar).</p>
Ongebonden onderzoek	Toegekende starters- en stimulerings-beurzen, naar categorie onderzoeker (UD, UHD of hoogleraar), disciplines, M/V en type besteding	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft inzicht in (1) het aantal onderzoekers dat een starters- of stimuleringsbeurs heeft ontvangen, (2) de hoogte van de toegekende beurzen, (3) de verdeling van starters- en stimuleringsbeurzen over disciplines en genderverdeling, (4) de manier waarop de beurzen zijn ingezet (voor de aanstelling van een medewerker, de vergroting van onderzoekstijd of voor onderzoeksfaciliteiten) en (5) de gehanteerde systematiek bij de indirect met het onderzoek verbonden kosten.</p> <p><i>Waarom:</i> Het ministerie van OCW investeert in onderzoek en onderzoekstijd door middel van de starters- en stimuleringsbeurzen. De starters- en stimuleringsbeurzen spelen een belangrijke rol bij het creëren van rust en ruimte en het op orde brengen van het fundament in het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek. Doel van de beurzen is het stimuleren van ongebonden onderzoek en verlagen van de werk- en aanvraagdruk door onderzoekers beschikking te geven over eigen werkkapitaal waarvoor ze niet in concurrentie aanvraag hoeven doen.</p>

	Mate van samenwerking en profilering, rust en ruimte (kwalitatieve beoordeling, evaluaties)	2026 en 2029, monitoringscommissies sectorplannen	De monitoringscommissies van de sectorplannen (bèta & techniek commissie, SSH-commissie, medische commissie) zullen de voortgang van de sectorplannen monitoren aan de hand van sectorspecifieke kpi's. Elk van de commissies levert een midterm- en een eindevaluatie op (resp. 2026 en 2029).
	Honoreringspercentages bij NWO- en EU-programma's	Jaarlijks, NWO	<p><i>Wat:</i> Met deze indicator wordt gemeten welk percentage van de door NWO ontvangen aanvragen gehonoreerd wordt. Dit wordt gemeten per financieringslijn (programma).</p> <p><i>Waarom:</i> NWO moet veel onderzoeksvoorstellen die als excellent worden beoordeeld, afwijzen omdat er meer wordt aangevraagd dan kan worden gefinancierd. Hierdoor kan excellent onderzoek niet worden uitgevoerd. Bovendien betekenen lage honoreringspercentages dat er veel tijd verloren gaat aan het schrijven van (excellente) onderzoeksvoorstellen die niet gehonoreerd (kunnen) worden. Een hoger honoreringspercentage is daarmee een indicatie van meer ruimte voor excellent onderzoek. De indicator geeft onder andere een beeld van de mate waarin het ophogen van de middelen voor open competitie ertoe leidt dat meer onderzoeksvoorstellen van hoge kwaliteit kunnen worden gehonoreerd. De honoreringspercentages kunnen per programma aanzienlijk verschillen en geven geen inzicht in het absoluut aantal aanvragen dat is ingediend of het beschikbare budget (dat kan ook sterk variëren). Toch geeft deze indicator, gezamenlijk met de andere indicatoren die gebruikt worden voor het weergeven van de ruimte voor onderzoek (bijv. indicator 3 en indicator 9), een goede impressie van de mogelijkheden voor onderzoekers om hun onderzoeksvoorstellen gehonoreerd te krijgen. Tevens geeft deze indicator een beeld van de concurrentie die er is onder onderzoekers (zie Tabel 5, indicator 11).</p>
	Matchingsdruk	Jaarlijks, nader te bepalen in afstemming met UNL	<p><i>Wat:</i> Deze indicator meet de hoeveelheid eigen middelen die universiteiten en umc's moeten besteden om onderzoek gefinancierd door derden (tweede en derde geldstroom, zie indicator 2 voor een uitgebreide definitie van de geldstromen) te kunnen uitvoeren.</p> <p><i>Waarom:</i> Onderzoeksfinanciers vragen geregeld matching vanuit eigen middelen bij honorering van projecten. Succes op de tweede en derde geldstroom kan dan leiden tot druk op de middelen uit de eerste geldstroom (zie indicator 2 voor een beschrijving van deze geldstromen). De matchingsdruk maakt inzichtelijk hoeveel eigen middelen instellingen moeten besteden om onderzoek gefinancierd door derden (tweede en derde geldstroom, en bij umc's ook de vierde geldstroom) te kunnen uitvoeren. Het geeft daarmee een indicatie van spanning die ontstaat door financiers die niet de volledige kosten van onderzoek financieren. Hierbij geldt dus in het algemeen dat een hogere matchingsdruk betekent dat universiteiten minder middelen vrij hebben voor ongebonden onderzoek (of andere typen onderzoek). De matchingsdruk kan verschillen per type instelling, faculteit of (subsidie)programma. Het is dus moeilijk om op basis van deze indicator conclusies te trekken die van toepassing zijn op het gehele wetenschapssysteem. In het bestuursakkoord is daarom afgesproken dat hiervoor een indicator ontwikkeld wordt. In eerste instantie zal deze indicator zich (primair) richten op de matchingsdruk die ontstaat door deelname aan Horizon Europe en de versterking van deelname aan Horizon Europe door deze matching vanuit het ministerie te dekken. In de evaluaties van de Beleidsvaluatie Agenda zal extra aandacht besteed worden aan meer gedetailleerde informatie per type instelling, faculteit of (subsidie)programma.</p>

Kwaliteit onderzoek	Kwaliteit Wetenschap - citatie-impactscore internationaal vergeleken	Elke twee jaar, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Deze indicator laat zien hoe vaak wetenschappelijke publicaties van onderzoekers in Nederland worden geciteerd in vergelijking met wetenschappelijke publicaties van onderzoekers uit andere landen, aangepast voor verschillen in de internationale citatiecultuur tussen wetenschapsgebieden. Daarbij is het wereldwijde gemiddelde per vakgebied gelijk gesteld aan 1. Een citatie-impactscore van 2 betekent bijvoorbeeld dat een publicatie tweemaal zo vaak wordt geciteerd als de gemiddelde publicatie uit hetzelfde vakgebied. Dit wordt gemeten op drie niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederland internationaal vergeleken; • Institutionele sectoren (universiteiten, umc, hogescholen, ziekenhuizen, bedrijven, internationale organisaties, overheid en musea) • Wetenschapsgebieden (natuur, gezondheidszorg, sociale wetenschappen, techniek, landbouw en geesteswetenschappen). <p><i>Waarom:</i> Citaties van wetenschappelijke output laten zien dat deze wetenschappelijk van belang worden geacht. Het meten van wetenschappelijke impact op basis van (de impact van) publicaties staat in het kader van erkennen en waarderen steeds meer onder druk. Deze indicator geeft geen inzicht in de kwaliteit van andere vormen van wetenschappelijke output en er kunnen verschillende redenen zijn waarom citaties achterblijven. Er zijn bijvoorbeeld sterke verschillen in publicatie- en citatieculturen tussen wetenschapsgebieden. De citatie-impactscore is echter een robuuste indicator die al lange tijd gebruikt wordt en nog steeds een goed te hanteren maatstaf is om de internationale positie van Nederland in kaart te brengen.⁹ De verschillen tussen wetenschapsgebieden gelden namelijk in dezelfde mate voor andere landen. Er helemaal aan voorbij gaan is dus niet te adviseren.</p>
	Positie qua budget kaderprogramma dat naar Nederland gaat (retourpercentage)	Jaarlijks, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Het kaderprogramma Horizon Europe is het belangrijkste EU-financieringsinstrument voor onderzoek en innovatie. Deze indicator laat zien welk percentage van het budget van het Kaderprogramma naar Nederland gaat (in totaal vanaf de start van het programma tot aan het meetmoment), en welke positie Nederland daarmee inneemt in de rangorde van ontvangende landen.</p> <p><i>Waarom:</i> De relatieve positie van Nederland in dit programma geeft indirect inzicht in de kwaliteit van Nederlands onderzoek, en de mate waarin Nederland via het Europees kaderprogramma de beschikbare middelen voor onderzoek en wetenschap weet te vergroten.</p>
	Internationale mobiliteit van wetenschappers	Elke twee jaar, Rathenau Instituut.	<p><i>Wat:</i> Deze indicator toont de mate waarin er sprake is van instroom van wetenschappelijk talent vanuit andere landen en uitstroom van wetenschappelijk talent vanuit Nederland.</p> <p><i>Waarom:</i> Mobiliteit draagt bij aan kenniscirculatie. Buitenlands onderzoekertalent draagt bij aan de nationale economie en het nationale wetenschapssysteem. Deze indicator geeft een inzicht in de mate van mobiliteit. De indicator geeft daarnaast inzicht in de gemiddelde wetenschappelijke kwaliteit van de in- en uitstromende onderzoekers op basis van de gemiddelde citatie-impactscore. De indicator geeft geen inzicht in wat een ideale balans is. Deze indicator geeft over een bepaalde periode van bijvoorbeeld 10 jaar aan welk percentage van onderzoekers die vanuit Nederland naar het buitenland zijn vertrokken ook zijn teruggekeerd naar Nederland.</p>
	Honorerings-percentages NWO	Jaarlijks, NWO	<p><i>Wat:</i> Met deze indicator wordt gemeten welk percentage van de door NWO ontvangen aanvragen gehonoreerd wordt. Dit wordt gemeten per financieringslijn (programma).</p>

			<p><i>Waarom:</i> NWO moet veel onderzoeksvoorstellen die als excellent worden beoordeeld, afwijzen omdat er meer wordt aangevraagd dan kan worden gefinancierd. Hierdoor kan excellent onderzoek niet worden uitgevoerd. Bovendien betekenen lage honoreringspercentages dat er veel tijd verloren gaat aan het schrijven van (excellente) onderzoeksvoorstellen die niet gehonoreerd (kunnen) worden. Een hoger honoreringspercentage is daarmee een indicatie van meer ruimte voor excellent onderzoek. De indicator geeft onder andere een beeld van de mate waarin het ophogen van de middelen voor open competitie ertoe leidt dat meer onderzoeksvoorstellen van hoge kwaliteit kunnen worden gehonoreerd. De honoreringspercentages kunnen per programma aanzienlijk verschillen en geven geen inzicht in het absoluut aantal aanvragen dat is ingediend of het beschikbare budget (dat kan ook sterk variëren). Toch geeft deze indicator, gezamenlijk met de andere indicatoren die gebruikt worden voor het weergeven van de ruimte voor onderzoek (bijv. indicator 3 en indicator 9), een goede impressie van de mogelijkheden voor onderzoekers om hun onderzoeksvoorstellen gehonoreerd te krijgen. Tevens geeft deze indicator een beeld van de concurrentie die er is onder onderzoekers (zie Tabel 5, indicator 11).</p>
Profilering en samenwerking	Profilering en samenwerking binnen sectoren	In 2026 en in 2029, Monitoringscommissies sectorplannen	<p><i>Wat:</i> De monitoringscommissies van de sectorplannen (bèta & techniek commissie, SSH-commissie, medische commissie) zullen de voortgang van de sectorplannen monitoren aan de hand van sectorspecifieke kpi's. Elk van de commissies levert een midterm- en een evaluevaluatie op (resp. 2026 en 2029). In deze evaluaties zal o.a. gereflecteerd worden op de ontwikkeling van profilering en samenwerking binnen de betrokken sectoren, zowel op basis van de specifieke kpi's als met een kwalitatieve beschrijving. In de monitoring komt een selecte set van beleidsthema's binnen het hoger onderwijs- en wetenschapsbeleid aan bod: samenwerking en profilering betreft onder andere inhoudelijke versterking van een vakgebied (o.a. internationaal toonaangevend), de doorontwikkeling naar maatschappelijke impact, de verwevenheid van onderzoek en onderwijs en de ontwikkeling van de landelijke organisatiegraad. Daarnaast richt de monitoring zich op de ontwikkeling van rust en ruimte aan universiteiten (vaste contracten, verlaging werkdruk), diversiteit, talentbeleid en de inhoudelijke ontwikkeling onderwijs (o.a. macrodoelmatigheid).</p> <p><i>Waarom:</i> Sectorplannen zijn een instrument voor zowel onderwijs als onderzoek (en de onderlinge verwevenheid daartussen). Gezien sectorplannen worden uitgevoerd in een groot deel van de wetenschappelijke sectoren, geven de evaluaties gezamenlijk een indicatie van samenwerking en profilering van de wetenschap in Nederland. Hoewel het een significante investering (200 miljoen euro p/j) in een groot deel van de wetenschap betreft, kennen de sectorplannen een specifieke invalshoek: samenwerking binnen een sector (en daarmee brengt het niet automatisch of geheel andere relevante samenwerkingen in beeld, zoals internationaal, of mbo/hbo). De data zijn alleen gebaseerd op deelnemende sectoren (grote wetenschapsgebieden, zoals bijvoorbeeld economie & bedrijfskunde of tandheelkunde, blijven bijvoorbeeld buiten beschouwing). Desalniettemin draagt deze indicator bij aan het creëren van inzicht in de profilering en samenwerking binnen een groot deel van de wetenschappelijke sectoren.</p>
Internationalisering en toegankelijkheid	Onderwijstaal NL/ EN bij opleidingen en trajecten	Jaarlijks (najaar) Inventarisatie onder universiteiten door UNL	<p><i>Wat:</i> Aantal opleidingen en trajecten in het wetenschappelijk onderwijs met de Nederlandse en / of Engelse onderwijstaal, verdeeld naar opleidingssoort (bachelor, master, post-master). UNL inventariseert sinds studiejaar 2016/17 jaarlijks de instructietaal van de universitaire bachelor- en masteropleidingen. In afstemming met de universiteiten zijn hierbij drie categorieën gedefinieerd:</p>

			<ul style="list-style-type: none"> Nederlandstalige (NL) opleidingen zijn opleidingen die enkel te volgen zijn wanneer de student de Nederlandse taal machtig is. Dat sluit overigens niet uit dat bij een deel van de vakken de voertaal Engels is of dat er Engels- of anderstalige literatuur wordt aangeboden. Nederlands- en Engelstalige (NL+ENG) opleidingen zijn opleidingen die beide taalvarianten aanbieden en waarbij de student kan kiezen tussen de Nederlandse of de Engelstalige variant van de opleiding. Engelstalige (ENG) opleidingen zijn opleidingen die geheel in het Engels worden aangeboden. <p><i>Waarom:</i> De indicator over onderwijstaal is opgenomen vanwege de afspraak in het bestuursakkoord over terughoudendheid bij wijzigen onderwijstaal (relatie anderstalig onderwijs en instroom internationale studenten).</p>
	Absolute aantallen en groeicijfers EER en niet-EER studenten	Jaarlijks Register onderwijsdeelnemers (ROD), beheert door DUO	<p><i>Wat:</i> Onder instroom internationale studenten wordt door UNL verstaan: studenten met een niet-Nederlandse nationaliteit en een niet-Nederlandse vooropleiding die toegang geeft tot het Nederlandse hoger onderwijs, welke voor het eerst staan ingeschreven bij een wetenschappelijke opleiding.</p> <p><i>Waarom:</i> Hierbij wordt gemeten of het aantal internationale studenten in Nederland, groeit, gelijk blijft of afneemt. De indicator is opgenomen vanwege de afspraak in het bestuursakkoord over terughoudendheid bij het werven van internationale studenten en het wijzigen van de opleidingstaal.</p>
	Onderscheid NL, EER en niet-EER bij anderstalige opleidingen en trajecten	Jaarlijks Koppeling van opvraag Taal Opleiding (door UNL) en 1 cijfer HO data. Inventarisatie taal opleiding door UNL. Studentenaantallen via ROD	<p><i>Wat:</i> Onder internationale studenten-instroom wordt door UNL verstaan: studenten met een niet-Nederlandse nationaliteit en een niet-Nederlandse vooropleiding die toegang geeft tot het Nederlandse hoger onderwijs, welke voor het eerst staan ingeschreven bij een wetenschappelijke opleiding. De indicator meet het aandeel Nederlandse, EER, niet-EER studenten in de totale instroom bij anderstalige opleidingen en trajecten.</p> <p><i>Waarom:</i> Dat betekent dat de internationale student die instroomt in een bacheloropleiding en daarna doorstroomt naar een masteropleiding bij deze masterinstroom niet meer als internationale masterinstroom wordt meegeteld. Een internationale student die doorstroomt van hbo naar wo wordt volgens deze definitie wel als internationale instroom gezien.</p>
	Verblijfsaandeel internationale studenten en wetenschappers	Onregelmatig (2016 – 2018 – 2022), Nuffic	<p><i>Wat:</i> Het aandeel afgestudeerde internationale studenten in het Nederlandse hoger onderwijs (wo) dat in een bepaald jaar na afstuderen nog in Nederland verblijft).</p> <p><i>Waarom:</i> De analyse leidt tot data over de blijfkans van EER en niet-EER studenten in tien sectoren, waaronder de gezondheidszorg. Het meten van de stayrate is belangrijk om inzicht te krijgen in de bijdrage van internationale studenten en wetenschappers aan de Nederlandse maatschappij en economie.</p>
Doelstelling 2: Ruimte geven aan talent			
Sociale veiligheid	Percentage studenten en medewerkers dat zich veilig voelt binnen de instelling	Jaarlijks vanaf 2024, UNL/VH/umc's	<p><i>Wat:</i> Deze indicator meet het percentage studenten en medewerkers dat aangeeft zich veilig te voelen binnen de instelling. Dit wordt opgehaald middels een enquête onder studenten en medewerkers. De monitoringsvragen worden door de instellingen onderling uniform bepaald, via UNL, VH en SURF. De monitor heeft betrekking op studenten en alle medewerkers – met</p>

			<p>inbegrip van ondersteunend personeel. UNL (in samenspraak met NFU) en VH stellen de resultaten geaggregeerd op sectorniveau beschikbaar. De umc's nemen in de medewerkers-tevredenheidonderzoek een vraag op over veilig voelen.</p> <p><i>Waarom:</i> Het is van belang dat studenten en andere medewerkers van ho-instellingen kunnen werken in een veilige omgeving. Deze indicator geeft geen inzicht in beweegredenen voor medewerkers om de Nederlandse wetenschap te verlaten, maar kan wel inzicht geven wanneer dit gebeurt als gevolg van beperkte sociale veiligheid. Hogescholen en universiteiten hebben de ambitie dat studenten en medewerkers zich te allen tijde veilig kunnen voelen in hun studie en op hun werkplek. Om deze reden is in het bestuursakkoord gekozen voor de ervaren sociale veiligheid.</p>
Studentenwelzijn	Mentaal welbevinden en psychische klachten	Elke 2 jaar (eerste was in 2021, 2 ^e in 2023, 3 ^e in 2025, 4 ^e in 2027) RIVM/ Trimbos / GGD Ghor Nederland	<p><i>Wat:</i> De monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten hoger onderwijs meet informatie over de sociale steun ervaren vanuit de onderwijsinstelling onder hbo en wo studenten, over ontvangen hulp of advies binnen de instelling bij psychische klachten, en de vorm van hulp die ontvangen is onder hbo en wo studenten met psychische klachten. Dit wordt gemeten via:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sociale steun vanuit de onderwijsinstelling (Trimbos) 2. Hulp of advies ontvangen van iemand binnen jouw onderwijsinstelling (Trimbos) <p>De tweede indicator meet of een student behoefte had aan hulp <i>binnen</i> de instelling en of de student die hulp ook heeft gekregen <i>binnen</i> de instelling.</p> <p><i>Waarom:</i> Sociale steun is een preventieve variabele voor zowel mentale gezondheid als middelengebruik. Door sociale steun wordt een student weerbaarder en trekt sneller aan de bel als het niet goed gaat. Vandaar ook de tweede indicator over het ontvangen van hulp en advies.</p>
Diversiteit	Man/vrouw-verhouding (studenten en medewerkers)	Jaarlijks, LNVH	<p><i>Wat:</i> Deze indicator maakt inzichtelijk hoe het aandeel vrouwen/mannen zich onder studenten en medewerkers ontwikkelt. In het hbo wordt voor medewerkers ook een uitsplitsing gedaan naar type personeel (docerend/ondersteunend), salarisschaal en soort arbeidsovereenkomst (vast/tijdelijk). Binnen het wo wordt voor medewerkers ook gekeken naar functieniveau, wetenschapsgebied, aanstellingsomvang, salarisschaal, soort arbeidsovereenkomst en leeftijdscategorie.</p> <p><i>Waarom:</i> Het ministerie heeft zich gecommitteerd aan het Nationaal actieplan voor meer diversiteit in het hoger onderwijs en onderzoek. Door het inzichtelijk maken van de man/vrouw-verhouding kan inzichtelijk worden gemaakt hoe de diversiteit zich ontwikkelt. Hierbij is het ministerie zich ervan bewust dat diversiteit breder is dan alleen de m/v-verhouding. Andere zichtbare en minder zichtbare aspecten van diversiteit (bijv. etniciteit, seksuele gerichtheid, maar ook andere type genders) laten zich minder makkelijk meten in indicatoren.</p> <p>De Nationale Commissie Diversiteit en Inclusie zal verder werken aan indicatoren voor diversiteit.</p>
Werkdruk	Ervaren werkdruk	Elke drie jaar, BZK & CBS	<p><i>Wat:</i> In het WERKonderzoek is een enquête uitgezet onder respondenten in het wetenschappelijk onderwijs, waarin respondenten wordt gevraagd hoeveel werkdruk zij ervaren (op de as zeer weinig tot zeer veel). Deze indicator wordt uitgedrukt in het percentage dat veel tot zeer veel werkdruk ervaart. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen Wetenschappelijk personeel en Ondersteunend en Beheerspersoneel, tussen verschillende</p>

			<p>leeftijdsgroepen, verschillende functiegroepen (leidinggevend/meewerkend) en aanstellingsomvang.</p> <p><i>Waarom:</i> Deze indicator geeft inzicht in de ervaren werkdruk aan universiteiten: een groot deel van de coalitieakkoordmiddelen voor wetenschapsbeleid is er op gericht deze werkdruk omlaag te brengen. Door de trend van werkdruk te kunnen volgen, krijgen we inzicht in het succes van die doelstelling. Het gebruik van de bestaande studie WERKonderzoek is haalbaar (2023).</p> <p>In het bestuursakkoord is de ambitie uitgesproken om in de toekomst onderdelen uit bestaande medewerkerstevredenheidsonderzoeken te gaan gebruiken. De umc's rapporteren direct aan OCW. Ongeacht van deze aanvullende bron, blijft het WERKonderzoek een relevante bron voor het weergeven van de ervaren werkdruk in het wetenschappelijk onderwijs.</p>
	Arbeidsverzuim en werkdruk	<p>WO: Elke twee jaar, Rathenau Instituut</p> <p>HBO: Jaarlijks, Zester Arbeidsmarkt-monitor</p>	<p><i>Wat:</i> Arbeidsverzuim wordt gemeten als het percentage van de contracttijd dat een medewerker zich ziekmeldt. Het Rathenau Instituut destilleert deze informatie voor de wo-sector uit de jaarverslagen van universiteiten, Zester krijgt de verzuimcijfers van de hogescholen aangeleverd door alle 36 hogescholen. De indicatoren worden sterker wanneer deze wordt vergeleken met andere sectoren om maatschappelijke trends (denk aan COVID-19) uit te sluiten. Dit wordt in de rapportages van het Rathenau Instituut dan ook inzichtelijk gemaakt; de Zester Arbeidsmarktmonitor vergelijkt het verzuim alleen met het onderwijs in het algemeen.</p> <p><i>Waarom:</i> Dit is een harde indicator die minder afhankelijk is van subjectieve ervaringen en kan duiden op werkdruk, maar de ervaren werkdruk is ook nodig om deze indicator te interpreteren. Deze indicator is daarmee complementair aan de ervaren werkdruk (indicator 18). De indicator geeft geen inzicht in de oorzaken van de hoge werkdruk en is ook geen directe afspiegeling van de werkdruk, maar is gericht op arbeidsverzuim als negatief effect van en daarmee een proxy voor (onder andere) een hoge werkdruk.</p>
	% wetenschappelijk personeel met vaste en langdurige en tijdelijke dienstverbanden	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Deze indicator geeft aan welk percentage van wetenschappelijk personeel vaste en langdurige en tijdelijke dienstverbanden heeft. Dit is met uitzondering van PhD onderzoekers en medewerkers in hun proefperiode.</p> <p><i>Waarom:</i> Een grote flexibele schil van ho-instellingen kan voor (jonge) onderzoekers leiden tot baanonzekerheid en een sterke mate van competitie om in aanmerking te komen voor nieuwe (tijdelijke) functies. De veronderstelling is dat een vast contract tot meer zekerheid leidt (en dus tot een lagere werkdruk), maar andere factoren beïnvloeden werkdruk ook. Dit cijfer zegt minder wanneer er geen vergelijking wordt gemaakt met andere landen en sectoren. In de evaluaties van de Beleidsvaluatie Agenda zal daarom extra aandacht hieraan besteed worden.</p>
Erkennen en waarderen	Bekendheid en ervaring met het programma Erkennen en Waarderen bij het wetenschappelijk personeel	Tweemaal gedurende de looptijd, Programma Erkennen & Waarderen (via aanbesteding)	<p><i>Wat:</i> Door middel van een landelijke cultuurbarometer wordt getoetst in hoeverre de ambities van het programma Erkennen & Waarderen door wetenschappers worden herkend, ervaren en gedeeld. De cultuurbarometer zal twee keer worden uitgevoerd in de looptijd van het programma.</p> <p><i>Waarom:</i> Een nieuwe balans in het Erkennen & Waarderen van wetenschappers vraagt om een diepgaande cultuurverandering. Dit begint bij voldoende bekendheid met deze transitie onder</p>

		onafhankelijk advies-bureau)	het wetenschappelijk personeel. Uiteindelijk is het van groot belang dat het wetenschappelijk personeel gaat ervaren dat hun werkzaamheden breder worden erkend en gewaardeerd. Deze indicator geeft inzicht in de vordering van de beoogde Erkennen & Waarden cultuurverandering. De cultuurbarometer die hiervoor ingezet gaat worden, is momenteel nog in ontwikkeling. De uitvoering van de cultuurbarometer is gekoppeld aan het programma (tot 2026). Het is nog niet bekend of de cultuurbarometer na afloop van het programma herhaald wordt.
	Kansen en ruimte voor ontwikkeling op kerntaken	Elke vier jaar, Rathenau Instituut	<p><i>Wat:</i> Het terugkerende drijfverenonderzoek brengt sinds 2013 de tijdsbesteding en doelstellingen van onderzoekers en docenten in kaart en onderzoekt op welke criteria zij beoordeeld (willen) worden middels een vragenlijst. In 2022 zijn hier o.a. loopbaanambities aan toegevoegd en zijn tevens docenten bevroegd. De resultaten bieden inzicht in mogelijke veranderingen in de ervaren balans tussen de kerntaken; in hoeverre 'erkennen en waarderen' ook echt ervaren wordt en gewenst is op de werkvloer. Primair meet deze indicator de kansen en ruimte die onderzoekers en docenten in het hbo en wo zien voor ontwikkeling op kerntaken (naar type instelling en naar type functie). Deze informatie wordt aangevuld met andere resultaten uit het drijfverenonderzoek en met de inzichten uit de cultuurbarometer die in het kader van Erkennen en Waarden wordt uitgevoerd.</p> <p><i>Waarom:</i> Het ministerie van OCW zet in op loopbaandifferentiatie om talent aan te trekken en te behouden voor de wetenschap, door passende loopbaanpaden te faciliteren. Met beter erkennen en waarderen ontstaan ontwikkelings- en loopbaanmogelijkheden die beter aansluiten op de drijfveren van onderzoekers. Deze indicator geeft aan hoe het werk van onderzoekers in hun perceptie past bij hun drijfveren.</p>
	Initiatieven van het programma Erkennen & Waarden	Jaarlijks, Programma Erkennen & Waarden	<p><i>Wat:</i> Ervaringen benutten, succes zichtbaar maken, experimenteren, inspireren, co-creëren, good practices delen en van elkaar leren zijn de kerningrediënten van het gezamenlijke programma Erkennen & Waarden. Hiervoor ontplooit het programma jaarlijks diverse initiatieven. Deze indicator geeft een overzicht van de typen en frequentie van initiatieven van het programma Erkennen & Waarden.</p> <p><i>Waarom:</i> Een nieuwe balans in het Erkennen & Waarden van wetenschappers vraagt om een diepgaande cultuurverandering. De echte veranderingen vinden plaats binnen de instellingen, op het niveau van een faculteit, departement, instituut, afdeling of team. Het gezamenlijke programma richt zich erop dat de betrokken partners de ambities van het programma in samenhang implementeren. Een jaarlijks verslag van de ontplooiende initiatieven geeft inzicht hoe de verschillende niveaus binnen de instellingen betrokken worden bij Erkennen & Waarden.</p>
Doelstelling 3: Vergroten van de maatschappelijke impact			
Stimuleren van Maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek	Meta-analyse van het criterium "maatschappelijke relevantie van onderzoek" van SEP-evaluaties van onderzoeks-eenheden in Nederland	Elke drie jaar, OCW (via aanbesteding onafhankelijk onderzoeksbureau)	<p><i>Wat:</i> Alle onderzoekseenheden in Nederland worden eens in de zes jaar geëvalueerd volgens het SEP-protocol 2021-2027. Eén van de hoofdcriteria hierbij is de maatschappelijke relevantie van onderzoek. Deze indicator maakt inzichtelijk wat de realisatie en effecten van plannen van instellingen zijn op maatschappelijke impact (zie indicator 33). Een meta-analyse van deze evaluaties op dit thema kan worden vormgegeven aan de hand van drie thema's uit het SEP-protocol voor maatschappelijke relevantie en onderzoek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeksproducten voor maatschappelijk doelgroepen;

			<ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van onderzoeksproducten door maatschappelijk doelgroepen; • Indicaties van erkenning (van kennis of producten) door maatschappelijke doelgroepen. <p>Omdat deze indicator in veel gevallen niet kwantitatief te meten is, worden voornamelijk kwalitatieve methoden, zoals tekstanalyses, gebruikt.</p> <p><i>Waarom:</i> Maatschappelijke impact is een belangrijke taak van kennisinstellingen. Goede indicatoren voor maatschappelijke impact kunnen sterk per discipline en per onderzoekseenheid verschillen. In het bestuursakkoord is afgesproken om indicatoren te ontwikkelen voor de maatschappelijke impact van onderzoek, waarvoor is gekozen om uit te gaan van het SEP-protocol. Het SEP-protocol is een flexibel instrument, dat onderzoekseenheden en evaluatiecommissies de kans biedt om per geval te bepalen wat de maatschappelijke relevantie van dat specifieke onderzoek bepaalt, en aan de hand van welke criteria en indicatoren dat het beste geëvalueerd kan worden. Door systematischer gebruik te maken van de bevindingen van SEP-evaluaties, aan de hand van informatie categorieën in het nieuwe protocol, kan op geaggregeerd niveau een beter beeld gevormd worden van de kwaliteit van onderzoek in Nederland, waarbij recht wordt gedaan aan de heterogeniteit van onderzoek en wordt voorkomen dat onderzoekseenheden op een onwenselijke manier met elkaar vergeleken worden.</p>
	Verbinding met de regio (beschrijving van samenwerkingen met de regio's)	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze kwalitatieve indicator kijkt naar wat voor soorten en vormen samenwerkingsverbanden hogescholen in werking zetten met de regio. Er wordt via een kwalitatieve analyse op sector niveau gekeken naar illustratieve voorbeelden van (regionale) samenwerkingsverbanden.</p> <p><i>Waarom:</i> Hogescholen zijn op diverse manieren verbonden met de regio. Hogescholen hebben vaak zowel publiek-private als publiek-publieke samenwerkingsverbanden in de regio. De indicator biedt zicht op onderwerpen uit het bestuursakkoord, zoals aansluiting bij de arbeidsmarktvraag en de economische en maatschappelijke ontwikkelingen in de regio, de vitalisering van krimpregio's, en op langere termijn, bijdragen aan inzichten in de maatschappelijke impact van hogescholen in de regio. Zo wordt inzicht gegeven in wat er in de sector speelt en welke aanpakken hogescholen nemen wat betreft regionale samenwerkingsverbanden. Het doel hierbij is om te leren over wat er in de sector gebeurt en hoe samenwerkingsverbanden beter vorm kunnen nemen.</p>
	Strategie en beleid voor vergroten maatschappelijke impact	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Deze indicator brengt kwalitatief in beeld of de strategie van de universiteiten een beschrijving geeft van het beleid en de activiteiten die ingezet worden voor het vergroten van maatschappelijke impact (veel, enigszins, weinig) en of het tijdspad hierbij ook benoemd wordt (ja/nee). In het bestuursakkoord staat de afspraak dat instellingen goede en realistische doelen gaan formuleren voor betere kennisoverdracht en impact, en dat UNL daarover jaarlijks rapporteert.</p> <p><i>Waarom:</i> De ambitie is om de positieve impact van Nederlandse kennis op welvaart en welzijn te vergroten. Impact gaat altijd over de bijdrage van kennis aan ontwikkelingen in de economie en maatschappij. De weg van kennis naar impact noemen we valorisatie.¹¹ Met deze indicator wordt gekeken of instellingen een centrale strategie hebben voor het vergroten van maatschappelijke impact (incl. doelstellingen), en of de gestelde doelstellingen haalbaar zijn. Deze kwalitatieve indicator geeft informatie over de manier waarop onderzoeksinstellingen hun</p>

			<p>impact willen vergroten middels hun beleid. Het gaat hierbij vooral om plannen en minder om realisatie (en effect) van deze plannen, hiervoor zijn andere indicatoren van belang. Desalniettemin is de inzet van instellingen op het gebied van maatschappelijke impact een relevante indicator om te volgen, omdat het maken van impact een langetermijndoel is waarvoor duurzame inzet vanuit een instelling noodzakelijk is.</p>
Kwaliteit praktijkgericht onderzoek	Jaarlijkse resultaten kwaliteitszorg praktijkgericht onderzoek	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze indicator richt zich op sectorniveau en kijkt naar: de ontwikkeling van de stand van 1) het kwaliteitszorgsysteem 2) de ontwikkeling in de kwaliteit van het onderzoek in hogescholen, en 3) bijdragen aan de beroepskwaliteit en brede samenleving, op sector niveau. De uitkomsten van de jaarlijkse rapportage van de uitgevoerde CEKO-visitaties op kwaliteitszorg binnen hogescholen worden gebruikt als invulling voor deze indicator, waarbij wordt gekeken naar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en onderzoeksprogramma; 2. De onderzoekseenheid maakt zichtbaar wat de bijdrage is aan de ontwikkeling van de beroepspraktijk en de bredere samenleving, het onderwijs en het onderzoeksdomein; 3. Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek; 4. De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties, maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk. <p><i>Waarom:</i> Het praktijkgericht onderzoek levert een belangrijke bijdrage aan maatschappelijke impact en moet dus van hoge kwaliteit zijn. Strikt genomen is deze indicator een meta-analyse. Het geeft een diepgaand beeld van de relevantie en kwaliteit van het onderzoek en de organisatie van het onderzoek en de organisatie ervan in een onderzoekseenheid.</p>
Praktijkgericht onderzoek hbo	Personele ontwikkeling in de hbo-sector	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze indicator omvat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling in aantal per functieniveau (lectoren, onderzoekers, kandidaten, promovendi, postdocs, onderzoeksondersteuning); • Lector-student-ratio; • Gemiddelde omvang van de aanstelling van een lector (fte); • Aantal lectoren met een dubbelaanstelling (bedrijfsleven, universiteit, ander instituut). <p><i>Waarom:</i> Meer ruimte voor praktijkgericht onderzoek vraagt om ontwikkelingen in het personeelsbestand van hogescholen voor het vergroten van de onderzoekscapaciteit. Deze indicator is relevant om ontwikkelingen in de kwaliteit van praktijkgericht onderzoek te meten, omdat onderzoekscapaciteit een belangrijke voorwaarde is om goed onderzoek te kunnen doen. Lectoren verdelen hun tijd tussen onderwijs en onderzoek. Om in beeld te brengen hoeveel ruimte er is voor onderzoek, is het dus relevant om te weten hoe het aantal lectoren zich verhoudt tot het aantal studenten. In combinatie met de gemiddelde aanstelling van een lector geeft dit inzicht in de capaciteit voor praktijkgericht onderzoek. Dit geeft echter geen inzicht in de activiteiten die ontplooid worden met de ingezette uren. Desalniettemin kan worden aangenomen dat als er meer personeel en FTE beschikbaar zijn in onderzoeksfuncties er over de gehele linie meer ruimte is voor het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek.</p>
	Financiële middelen voor PGO bij hogescholen	Jaarlijks, VH	<p><i>Wat:</i> Deze indicator monitort de financiële middelen voor onderzoek en de ontwikkeling in deze financiële middelen bij hogescholen, en maakt daarbij onderscheid tussen de eerste, tweede en</p>

			<p>derde geldstroom (zie indicator 2 voor een uitgebreide definitie van de geldstromen). Hogescholen verzamelen deze informatie in hun bestuursverslagen. De VH rapporteert hierover op sectorniveau in de brancherapportage.</p> <p><i>Waarom:</i> Om praktijkgericht onderzoek in de hbo-sector op een duurzame manier te stimuleren is zowel onderzoekscapaciteit als financiële inzet nodig. De veronderstelling is dat meer middelen meer praktijkgericht onderzoek kunnen bekostigen, waardoor praktijkgericht onderzoek verder groeit. De indicator geeft een beeld van de ruimte die gecreëerd wordt voor praktijkgericht onderzoek, maar geeft niet direct inzicht in de daadwerkelijke besteding van deze middelen. Desalniettemin mag worden aangenomen dat meer financiering voor onderzoek zich zal vertalen naar meer ruimte voor onderzoek, daarom is gekozen om de financiële middelen voor onderzoek en de ontwikkeling in deze financiële middelen bij hogescholen te monitoren.</p>
Open science	Percentage Open Access wetenschappelijke kennis	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> Sinds 2016 is er een landelijke monitor open access volgens een definitieraamwerk. In het raamwerk wordt jaarlijks het percentage open access gemeten door het aantal wetenschappelijke (peer-reviewed) artikelen dat in Nederland Open access beschikbaar is, te delen door het totaal aantal wetenschappelijke (peer-reviewed) artikelen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen drie categorieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A: goud (gratis toegankelijk in een tijdschrift dat is opgenomen in de Directory of Open Access Journals¹⁰) • B: goud (gratis toegankelijk in een gesloten/hybride tijdschrift of een tijdschrift dat niet in de Directory of Open Access Journals is opgenomen) • C: groen (open access beschikbaar via een betrouwbare repository, bijv. van een universiteit) <p><i>Waarom:</i> Als onderdeel van beleidsdoelstellingen op open science is het de wens dat publiek gefinancierd onderzoek gratis leesbaar is voor het publiek en dus open access is. De indicator zegt niets over het gebruik en de kwaliteit van open access publicaties. De indicator geeft geen inzicht in andere aspecten van Open Science, zoals FAIR data of citizen science. De indicator geeft in de eerste plaats een helder inzicht in de mate waarin burgers en onderzoekers wetenschappelijke resultaten kunnen raadplegen en geeft daarmee een weergave van hoe bovengenoemde beleidsdoelstelling in het kader van open science wordt behaald.</p>
	Voortgang open science	Jaarlijks, UNL	<p><i>Wat:</i> UNL monitort de voortgang op open science in een kwalitatief jaarverslag. Daarin staat wat universiteiten in een bepaald jaar hebben gedaan om open science verder te brengen. In de daaropvolgende verslagen moet vooruitgang op te maken zijn.</p> <p><i>Waarom:</i> open science kan worden omschreven als wereldwijde transitie naar transparantere en collaboratieve wetenschap, zodat de wetenschappelijke en maatschappelijke impact van wetenschap kan worden vergroot. Deze indicator geeft geen inzicht in de mate waarin de transitie naar open science geslaagd is, maar geeft inzicht in de vordering van het Open Science programma en de mogelijkheden die worden ingezet om deze transitie vorm te geven.</p>